

TIDNINGEN

DJURSKYDDET

MEDLEMSTIDNING FÖR DJURSKYDDET SVERIGE • NUMMER 2/2024 • ÅRGÅNG 134

6

RÅD

Så semesterar du
djurvänligt

UPPFÖDARE DÖMDA
FÖR SCOTTISH FOLD-AVEL
SIDAN 6

RÅTTJAKT MED ILLRAR
TESTAS I MALMÖ
SIDAN 28

TEMA HÄSTVÄLFÄRD

Hur är hästens liv?

Det senaste årets plågeriavslöjanden inom elithästsporten har väckt vrede. Problemen finns inte enbart där. Samtidigt arbetar allt fler för hästars välfärd. SIDAN 8

Hill's stöder djurhemmens viktiga arbete

Vår mission har i mer än 75 år varit att medverka till att berika och förlänga det speciella förhållandet mellan människor och deras husdjur.

Samtidigt brinner våra hjärtan också för hundar och katter som inte har en kärleksfull familj och ett trevligt hem. Därför stöder vi lokala djurhem och välgörenhetsorganisationer i hela världen. Genom att bland annat donera foder hjälper Hill's varje år till att rädda nästan en miljon hundar och katter världen över.

Genom att ge djuren precis den näring de behöver från den dag de kommer till djurhemmet ser vi till att deras hälsa är högsta prioritet. Och friska djur är lyckliga djur som snabbare hittar en ny familj!

Hill's är stolta över samarbetet med Djurskyddet Sverige. Samarbetet innebär att vi stöttar Djurskyddet Sverige centralt på olika sätt men också lokalt där vi bland annat tillhandahåller foder till de ineliggande djuren på Djurskyddets djurhem.

Foto: iStock

TEMA: HÄSTVÄLFÄRD

8 **Vad väntar dig i livet lilla föl?**
 Vissa får sina behov tillgodosedda. Andra piskas tills de förlorar livsgnistan. Problemen rör inte bara tävlingshästar på elitnivå. De kan finnas inom alla områden i hästnäringen. Men medvetenheten ökar. Allt fler sätter hästvälfärden främst.

TIDNINGEN DJURSKYDDET

ANSVARIG UTGIVARE & REDAKTÖR

Katarina Hörlin

LAYOUT & BILDBEHANDLING

Nevada Media

KORREKTURLÄSNING

Lena Andersson

OMSLAGSFOTO

iStock

OMSLAGSHÄST

En av världens cirka 60 miljoner hästar. I Sverige finns över 300 000. Allt fler engagerar sig i deras välfärd. Begreppet hästvälfärd bygger på hästens upplevelse av vad som händer omkring den. Ett sätt att mäta välfärd kallas de fem domänerna: nutrition, miljö, fysisk hälsa, beteende och mental hälsa.

ISSN

1651-4505

TRYCK

Sörmlands Printing Solutions AB

MATERIAL

Redaktionen ansvarar inte för insänt, icke-beställt material.

ANNONSANSVARIG

Peter Solstedt

peter.solstedt@djurskyddet.se

NÄSTA MANUSSTOPP

27 augusti 2024

KONTAKTA REDAKTIONEN

redaktionen@djurskyddet.se

Foto: iStock

6 Scottish fold-uppfödare dömda

Foto: Katarina Hörlin

24 Intensiv förbundsstämma – med flera rösträkningar

Foto: Niclas Tiflosius

30 Illrar och hundar jagar rättor i Malmö

32 **Vi tipsar.** Ny bok om hur du kan se tecken på att kaniner och marsvin behöver vård.

34 **Djurturism.** Elefanter utnyttjas svårt för att underhålla människor. Reportage från Thailand.

42 **Sista ordet:** Kor har rätt till bete. Gunnela Ståhle i skarpt försvar av betesrätten.

+ **38** Djurkryssat – lös och få chans att vinna fina fågelfröpriser och nytryckt öländsk fågelguide. **40** Medlemsinformation & kontaktuppgifter till föreningarna.

Katarina Hörlin

Redaktör tillsammans med Griffin, pudel.

LEDARE

Hästens liv i fokus

- Det var väldigt bra att du lät Kanon trava lite långsamt och inte hetsade på. Han mår bäst av att få ta det i sin takt.

Orden kom från E, min första ridskolelärare under lektionens slutminuter när vi skrittade runt på lång tygel i ridhallen. Och jag blev så glad att jag höll på att ramla av. Hon gjorde alltid så. Kom fram helt stilla, gick bredvid några meter, sa några uppmuntrande ord som visade att hon såg både oss blyga nioåringar och framför allt hästarna vi red på. Sedan gick hon vidare till nästa häst. Det var en stilla nåd att få rida för henne. Men åren gick, nya ridskolelärare ersatte henne och de vänliga lugna orden ersattes av befallningar och bannor: "driv, driv på, få igång henne! Nej, nej nej! Börja om" och krav på att styra hårdare. Ridningen förlorade sitt skimmer, jag slutade, men hästarna blev kvar.

I dag är det över 40 år sedan, mycket har hänt inom ridskolevärlden och i detta nummer har vi försökt att fokusera på de positiva exemplen. Ridskolorna som håller hästarna tillsammans i flock ute, som utbildar eleverna om hela hästen och som egentligen inte har ridningen i fokus utan hästkunskapen. Följ med till Hallmyra Hästgård och läs om hur de arbetar.

Vikten av att börja hos sig själv och se vilka misstag man själv begått gentemot hästar betonar etologen Renate Larssen, som ni möter på temasideorna. Missa inte heller hästgrupperna på nätet som sätter hästvälfärden främst. Ni får länkar till några av dem på sidan 15.

Vi har också talat med journalisten som står bakom de flesta av vinterns avslöjanden om vilka fruktansvärda förhållanden som rått under träningen hos vissa personer i den svenska elitridsporten. Aftonbladets Susanna Nygren tackar hästskötarna för deras mod att berätta. Läs mer på sidan 10.

Tidningen är ute vid midsommar. Strax därpå far vi till Almedalen, där hundarna står i fokus. Följ gärna bevakningen på webbtidningen. Fin sommar! ✕

TYCK TILL!

Hör gärna av dig med tankar! Mejla din insändare: redaktionen@djurskyddet.se eller posta till Tidningen Djurskyddet, Hammarby Fabriksväg 25, 120 30 Stockholm

Skarp kritik mot ministerutspel

Många häpnade när utbildningsminister Mats Persson hånfult kallade kurser om hundens beteendebiologi för hobbyliknande och ville dra in dem från universitetet. Per Jensen och Lina Roth gav ett skarpt svar:

"När utbildningsminister Mats Persson (SvD 9 april) lanserar sin och regeringens idé om att strypa fristående kurser gör han inte bara ett flagrant påhopp på universitetens rätt att själva avgöra innehållet i de utbildningar som bedrivs – han gör det genom att ge exempel på 'hobbyliknande kurser' som han menar inte hör hemma där. En av de som pekas ut är 'Hundens beteendebiologi' som vi bedriver."

Så skrev etologerna professor Per Jensen och docenten Lina Roth i sin debattartikel i Corren den 18 april och avslutade:

"Att Mats Persson vill diktera för universitetet vilka kurser och vilken undervisning de ska bedriva är illa nog. Att han dessutom uppvisar en djup okunghet om det han angriper gör saken än värre. Men Mats, det kan åtgärdas. Du är hjärtligt välkommen att söka till våra kurser och lära dig mer, de studeras ju på distans. Om du kommer in vill säga – våra akademiska kurser om hundens beteendebiologi tillhör landets mest eftersökta och väldigt många sökande kan tyvärr inte beredas plats."

Per Jensen.

Lina Roth.

Arten allt handlar om.

Mats Persson.

Bli medlem i Djurskyddet Ungdom!

Är du under 30 år eller känner du någon som är det och brinner för djur? Bli medlem i Djurskyddet Ungdom – helt gratis! Se spännande webinarium och få tillgång till djurgrupper där du kan fördjupa dig i djurskydd. Få gemenskap med andra djurälskare! Läs mer här: www.djurskyddetungdom.se

Djurskyddet Ungdom

MEST LÄST PÅ TIDNINGEN.DJURSKYDDET.SE

Mest lästa & delade via Facebook:

1. Ge djuren en chans att överleva valborg
2. Storbritannien förbjuder export
3. Kamelträning pågår
4. Ensamma fågelungar ej övergivna
5. Att lyssna till djur

BEST FRIEND

Cattia®

Stolt sponsor till
Djurskyddet och
hemlösa katter.

Den bästa sanden till bästa vännen.

Skanna QR-koden
och få 15kr rabatt!

Dagsböter för slakterimisshandel

■ Djurplågeri och brott mot djurskyddslagen. Det fälldes de två män för som utsatte grisar och nötkreatur för lidande vid slakt, vilket avslöjades av organisationen Djurrättsalliansens dolda kamera. Domen blev villkorligt fängelse och dagsböter på 40 000 respektive 14 000 kronor.

Filmerna visades av TV4 Nyheterna i januari 2021. Dessförinnan hade Djurrättsalliansen vid olika tillfällen år 2019 och 2020 smygfilmade vad som försiggick i slakteriet. Mer än hundra grisar hade enligt åtalet utsatts för systematiskt lidande vid slakt.

Filmklippen visar hur levande grisar sparkas i ansiktet, stampas på och blir slagna med en kedja. Kor som ännu var vid medvetande hissades upp mot taket hängande i ett ben. I flera fall dröjde det mer än tio minuter från att grisar blivit bedövade till dess de avblodades. Något som max får ta 20-30 sekunder, annars riskerar de att återfå medvetandet. Tortyr kallade veterinärer som fick se materialet det för. Slakteriet är nu nedlagt. ✕

3R-center på sparlåga

■ Det tidigare årliga stödet på 15 miljoner kronor till Sveriges 3R-center är borta. Arbetet med att förfina, minska och ersätta djurförsöken har begränsats.

– Tyvärr tillfördes

Jordbruksverket inte några resurser för arbetet med Sveriges 3R-center i vårandringsbudgeten. Vi

räknar med att det i höstbudgeten ska kunna

ges besked om hur regeringen ser på ett fortsatt aktivt 3R-arbete i Sverige, säger Jan Cedervärn, överdirektör på Jordbruksverket.

Arbetet fokuseras nu på stöd till djurförsöksetiska nämnder, djurskyddsorgan och myndigheter. Inga nya initiativ kan tas för att utveckla råd, vägledning eller utföra utbildningsinsatser. Ytterst drabbar det de tusentals djur som hade sluppit användas i djurförsök.

– Regeringen väljer medvetet att svika försöksdjuren! säger Åsa Hagelstedt, Djurskyddet Sveriges generalsekreterare. ✕

Foto: iStock

Scottish fold har en mutation som ger defekt brosk och orsakar lidande.

Foto: Deniz Demirci/Unsplash

Dömda för avel på scottish fold

■ Två personer dömdes till dagsböter av Malmö tingsrätt i mars efter att ha tagit minst två kullar på kattrasen scottish fold.

Rasen känns igen på de framåtvikta öronen, vilka formats så på grund av en mutation. Mutationen är ärftlig och vållar flera andra broskrelaterade hälsoproblem, som deformerade leder, svans och artros.

Alla dessa defekter är smärtsamma och orsakar lidande. Enligt svensk djurskyddslagstiftning är det förbjudet att utföra avel som kan innebära lidande för föräldradjuret eller avkomman. Därför är det inte tillåtet att använda scottish fold i avel.

Tingsrätten skriver att det varit uppenbart att paret inte känt till vad som gäller men då djurägare har en skyldighet att uppdatera sig om gällande regler döms paret för att av oaktamhet brutit mot lagen.

– Djurskyddslagen är tydlig med att den som håller djur är skyldig att ha tillräcklig kompetens för att tillgodose djurets behov.

Avel är komplext och kräver verkligen kunskap. Jag är glad att rätten konstaterade att okunskap inte är en ursäkt, även om det i grunden säkert inte fanns någon önskan om att föda upp sjuka djur. Det är ett viktigt ställningstagande, säger Emma Brunberg, sakkunnig hos Djurskyddet Sverige.

Länsstyrelsen i Skåne gjorde en åtalsanmälan mot paret efter sin utredning som startades efter en anmälan.

– Så länge det inte sker regelbundna djurskyddskontroller av uppfödare av sällskapsdjur kommer avelsarbete endast kontrolleras efter anmälningar. Domen visar att lagstiftningen går att använda och att det kan löna sig att anmäla. Inga fler djur ska behöva lida för att vi människor tycker att utseende är viktigare än djurens välfärd, säger Emma Brunberg.

Paret dömdes till 30 dagsböter vardera för brott mot djurskyddslagen. ✕

JO-kritik: SVA-anställd jävig i sin jägarroll

■ Statsveterinär Erik Ågren vid SVA, statens veterinärmedicinska anstalt, satt fram till i fjol i Svenska Jägareförbundets styrelse. Under denna tid upplyste han Jägareförbundet om att det fanns 250 000 kronor att fakturera innan årsskiftet för ett SVA-projekt som samlade in rävspillning. För detta, samt då han som föredragande vid handläggningen av Naturvårdsverkets förslag till strategi för viltförvaltning mejlade ett förslag på hur Jägareförbundet kunde yttra sig till personen som för Jägareförbundets räkning skulle lämna deras yttrande anmälde han till Justitieombudsmannen, JO. Han frias för rävspill-

ningsrådet, men får kritik för remisstipsen. SVA håller med om att Ågren inte borde ha varit föredragande, rapporterar tidningen Svensk Jakt, som citerar JO: "jakt och viltförvaltning är frågor som kan vara konfliktfyllda och organisationer som berörs kan stå långt ifrån varandra åsiktsmässigt, samt att SVA:s yttrande berörde frågor där 'intressekonflikter kunde aktualiseras'. Mot denna bakgrund är det enligt min uppfattning självklart att Erik Ågrens uppdrag som styrelseledamot i Jägareförbundet gjorde honom jävig i rollen som föredragande i SVA:s remissärende". Erik Ågren har nu trätt ur Jägareförbundets styrelse. ✕

Ursprung på restaurangkött ska uppges

■ Regeringen har gett Livsmedelsverket i uppdrag att ta fram föreskrifter för att uppges ursprungsland för kött som serveras på restauranger och i storhushåll.

– Äntligen! Det är en självklarhet att vi som konsumenter ska få reda på ursprunget på vad vi äter när vi går på krogen! säger Gunnela Ståhle, ledamot i Djurskyddet Sveriges förbundsstyrelse och ordförande för Vi Konsumenter.

Förra regeringen anmälde till EU-

kommissionen att de ville införa det, en anmälan landsbygdsminister Peter Kullgren (KD) drog tillbaka.

– Bra att de tänkt om! säger Gunnela Ståhle.

Senast 15 december 2024 ska Livsmedelsverket ha tagit fram föreskrifterna, som gäller "färskt, kylt, fryst och malet kött av nöt, svin, får, get och fjäderfä som används som ingrediens i måltider som serveras på restauranger och i storhushåll". ✘

"Djur bör kunna omhändertras direkt"

■ – Under tiden överklagansprocessen pågår är djuren kvar hos de här ägarna som länsstyrelsen har beslutat att de inte ska vara kvar hos. Processen kan ta flera år med alla överklaganden.

Det sa Anna Lundvall, sakkunnig hos

Djurskyddet Sverige, till SR:s P4 Skaraborg i våras, efter att ha skrivit ett brev till landsbygdsministern och krävt att vanvårdade djur ska kunna omhändertras direkt.

– Vi vill se en förändring i lagen.

Landsbygdsministern har inte svarat. ✘

Foto: Arkiv

Kampen för kornas rätt till bete fortsätter

■ Ett försök där 1 500 mjölkkor hållits inne i lösdriftsstall under 18 månader i sträck har mött skarp kritik. Men starka krafter inom LRF och regeringen vill att det ska bli upp till lantbrukaren att besluta om kor ska få gå ut eller hållas inne i lösdriftsstall året runt.

Alla svenska kor har rätt att komma ut på sommarbete i sex timmar per dygn i två till fyra månader beroende på var i landet

de hålls. Motståndet mot att inskränka denna rätt är stort. Över 70 000 personer har redan skrivit under Djurskyddet Sveriges, med flera organisationers kampanj: jagvillbeta.nu

Den fortsätter över sommaren. Siktet är inställt på 100 000 underskrifter, som ska lämnas till landsbygdsministern, vars parti Kristdemokraterna tagit ställning för att betesrätten ska kunna slopas. ✘

Foto: Mike Burke/Unsplash

Avslag för rasförbudsmotion

■ Riksdagen avslag i april den uppmärksammade motionen från Fredrik Kärrholm (M) om att förbjuda vissa hundraser för att minska hundattackerna.

– Rasförbud är en förenklad inbillad lösning på ett komplext problem. Förslagen Statskontoret gav i sin utredning samt preventiva lösningar behövs för att adressera de som föder upp och äger hundarna som blir farliga, säger Emma Brunberg, sakkunnig hos Djurskyddet Sverige.

Danmark och Norge har infört förbud men attackerna har ändå inte upphört. ✘

Foto: tock

Brittiskt exportförbud - EU borde följa efter

■ I maj beslutade Storbritannien att förbjuda export och därmed långa transporter av levande nötkreatur, får, getter och grisar.

– EU borde definitivt följa efter, säger Anna Lundvall, sakkunnig hos Djurskyddet Sverige. Det brittiska förbudet gäller ej fjäderfä. 2023 visade en utredning att 25 miljoner fjäderfä i EU far så illa under transport att de dör. Varje år. ✘

Foto: iStock

Runt 10 000 hästar hålls på ridskolor i Sverige.

Foto: Caisa Rasmussen/TT

Elitloppsvinnaren Horsy Dream från Frankrike. I Sverige är drygt 15 000 hästar aktiva inom travet.

Danske ryttaren Andreas Helgstrand, här på Jovian 2022. Hans stall avslöjades att behandla hästar brutalt och han är nu avstängd. I Sverige finns cirka 36 000 hästar inom ridsporten.

Foto: IMAGO/Stefan Laurentz/TT

Ensam i boxarna under lång tid. Ett av flera välfärdsproblem. I Sverige hålls 250 000 hästar av privata ägare.

HUR LEVER HÄSTARNA?

Hästen. Ett stäpplevande gräsätande bytesdjur. Equus på latin. Ursprungligen levde den ihop med sina artfränder och rörde sig flera kilometer varje dag. Skyggade för faror. Sov någon timme. Åt var tredje timme. Höll ihop flokken. För 6 000 år sedan domesticerades den. Livet med människan är i dag ofta långt ifrån ursprunget.

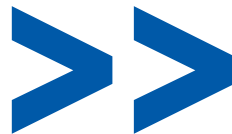

Foto: iStock

Våldet inom
dressyreliten -
hästskötarnas
vittnesmål

Tar bort krav om ridprov
- efter Sportbladets
granskning

Susanna Nygren

Susanna

"Blicken dör på dem"

Av Susanna Nygren

Skakande avslöjanden

Avslöjanden om hästplågeri på elitnivå har skakat hästsverige.

"Hästarna piskades tills de förlorade livsgnistan" Det var rubriken i Aftonbladet på avslöjandet om hur ett ansett inridningsstall misshandlade unghästar som inte ansågs lära sig fort nog. Det följdes av fler: svenska elitryttare i dressyr slog hästarna med bakvända spön "för att snärten ska bli tydligare" under träning. En känd hoppryttare misshandlade en häst med hammare. I alla dessa fall var det till slut hästskötare som bröt tystnaden.

- Jag är tacksam att de visade mig det förtroendet att de vågade berätta, säger Susanna Nygren, reportern som grävde fram dessa och flera andra av det senaste årets avslöjanden inom den svenska elit-hästsporten.

Vilka reaktioner har du fått på dina avslöjanden?

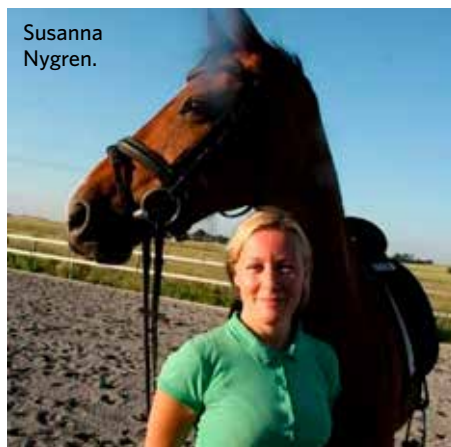
- Många mejlar och tackar för att vi lyft upp den här problematiken. En del inom branschen skriver att det är något de har tänkt på länge, men ingen har vågat ta tag i det.

Mest uppmärksamhet fick den första publiceringen om misshandeln i inridningsstallet.

- Hästskötarna uppfattade det som att hästarna som passar i systemet, de som snabbt kunde ridas in och klara momenten, undslapp den hårda behandlingen. Men de som behövde mer tid straffades.

Hon ser flera bakomliggande förklaringar. Tidspressen är den tyngst vägande. Hästarna skulle innan de var tre år ha ridits in för att bli godkända av SWB, Swedish warmblood association.

- Det riskerar att bli hetsigt. Hästägarna har ju också stora förväntningar på att hästen ska klara provet. Så både stallets egna förväntningar och hästägarnas tror jag har

Susanna Nygren.

spelat in. Det kan också handla om att det är så dyrt, man har inte alltid råd att låta inridningen ta den tid det borde.

Hennes journalistik resulterade i att reglerna ändrades. Knappt två månader efter publiceringen om inridningsstalls-misshandeln beslutade SWB att ridprovet vid unghäststestet inte längre skulle vara obligatoriskt för ett diplom.

- Förändringen gör vi med hästvelfärdsfrågan i åtanke, förklarade Per Jansson, ordförande för SWB i ett pressmeddelande.

Susanna som själv har häst, ridit in hästar och länge varit i stallmiljöer blev mest chockad över mängden våld som hästskötarna vittnade om.

- Jag tror ju inte att någon ryttare i grund och botten vill en häst illa. Med det sagt, blev jag så klart berörd när jag fick höra hästskötarna berätta om hur våldet tog vid när tålmodet tog slut. Även om man som journalist måste tänka på att behålla sin objektivitet så går det ju inte att värja sig från att känna med ett djur när det upplever stress eller smärta.

Har du mött någon kritik?

- Ja. Det finns personer inom hästsporten som tyckt att det varit onödigt att skriva om det här och uppmanat mig att lyfta de positiva exemplen istället. Positiva artiklar är jättebra, ridsportstidningarna har varit fyllda av dem i flera år, men det har tyvärr inte visat sig ha så stor påverkan.

Som en följd av granskningarna är en elitryttare polisanmäld. En förundersökning har inletts mot inridningsstallet.

Mest av allt känner hon stolthet över hästskötarna.

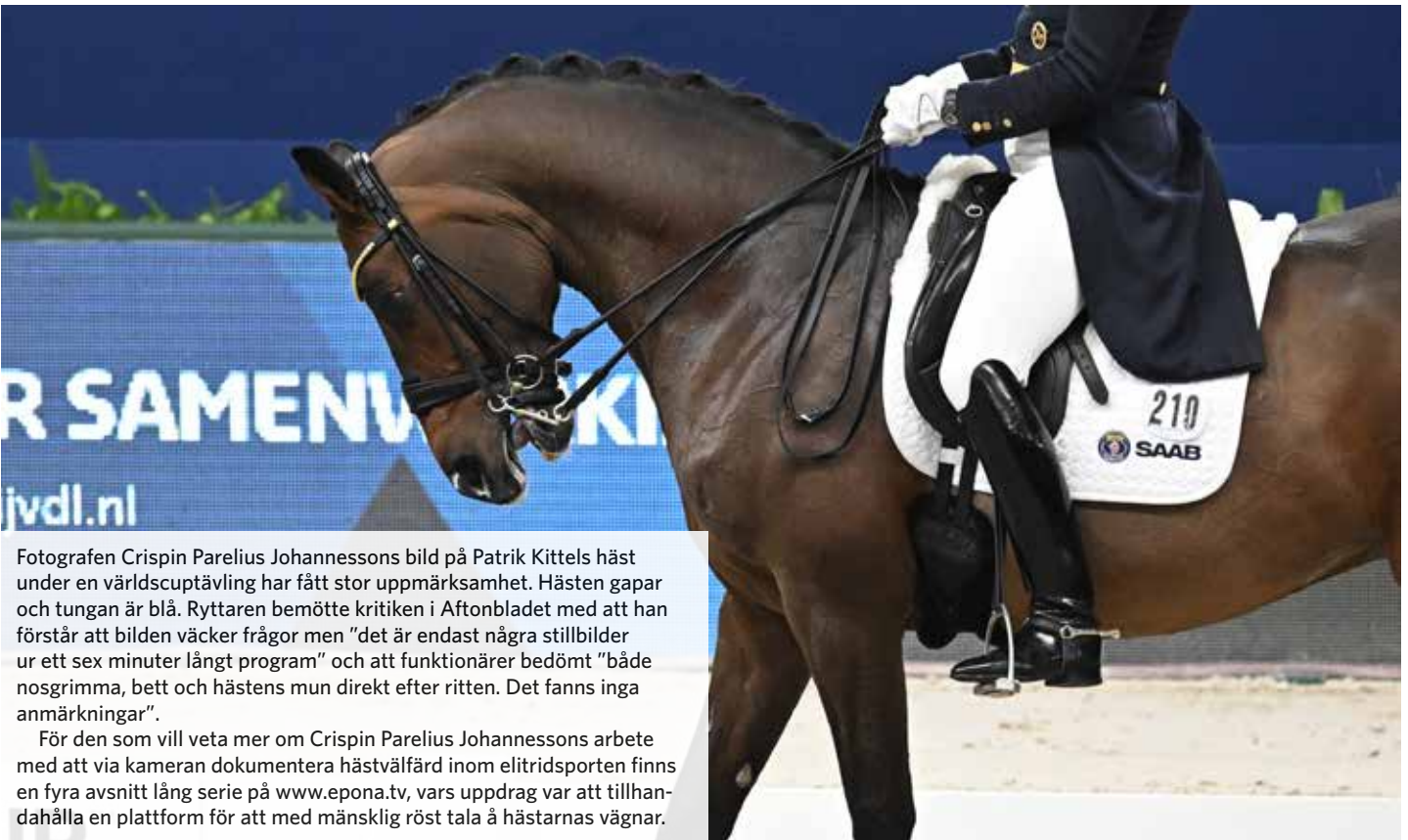
- Jag tycker att de ska känna sig stolta och känna att de gjort något som var viktigt, säger Susanna Nygren, som även låtit veterinärer granska bildbyråers foton från världselitens tävlingar och kunnat visa att hästarna kände betydande smärta av skarp betsling och hårt tryck.

- Det har ju varit många olika publiceringar, men den om blå tunga och kandar där säger många att det ju varit känt i flera år. Äntligen är det någon som berättar.

Blå tungor hamnade än mer i fokus i våras efter en SVT-sändning av världscupen i dressyr. Fotografen Crispin Parelius Johansson som dokumenterar hästvelfärd under elitävlingar följde ekipagen genom sin kameralins. Flera hästar gapade. Han riktade kameran mot munnarna. Som vanligt tog han flera foton i snabb följd.

- Bildserier fångar ögonblick det mänskliga ögat missar, har han förklarat.

På bilderna syntes blåfärgade tungor. Tungan blir blå när syretillförseln stryps. Den stryps, eller stasas, när bettet trycker och tyglarna dras åt. Blå tunga på en häst innebär smärta, i värsta fall kan tungans vävnader dö. Crispins foton har slagit ner som en bomb i hästvärlden och under SVT-sändningen besvarade expertkommentatorn och programledaren tittarfrågor.

Fotografen Crispin Parelus Johannessons bild på Patrik Kittels häst under en världscuptävling har fått stor uppmärksamhet. Hästen gapar och tungan är blå. Ryttaren bemötte kritiken i Aftonbladet med att han förstår att bilden väcker frågor men "det är endast några stillbilder ur ett sex minuter långt program" och att funktionärer bedömt "både nosgrimma, bett och hästens mun direkt efter ritten. Det fanns inga anmärkningar".

För den som vill veta mer om Crispin Parelus Johannessons arbete med att via kameran dokumentera hästvelfärd inom elitridsporten finns en fyra avsnitt lång serie på www.epona.tv, vars uppdrag var att tillhandahålla en plattform för att med mänsklig röst tala å hästarnas vägnar.

En gällde just blå tungor. Programledaren sa: "Hur knäppt man än kan tycka att det låter så är blå tunga inte förbjudet" och att enligt regelverket har ryttaren inte gjort något fel. De förklarade att blå tunga uppstår när hästen vill fram för mycket och trycker tungan mot bettet. Ryttaren ökar då tygelkraften för att hålla tillbaka. Representeranter från Sveriges Veterinärförbund, SVF, reagerade starkt.

"Man fråntar ryttaren dennes ansvar och skuldbelägger hästen. Man framför vidare att detta kan hända under ett kort moment, men att man naturligtvis inte vill att så ska ske", skrev SVF senare i ett öppet brev till SVT och betonade att det aldrig kan "vara hästens fel att blodförsörjningen till tungan hindras under ridning. Det är inverkan av ryttarens hand, tillsammans med typ av bett, som avgör belastningen på hästens mun. Hästar har en väl utvecklad känsel i munhålan och vävnader som lätt kan skadas vid belastning. Att rida en häst med så hårt tryck mot munnen och i en tvingande huvud-halsposition att det orsakar smärta, blodstas eller skador i munnen ska därför aldrig bagatelliseras eller försvaras".

Djurskyddslagen förbjuder att djur utsätts för lidande under tävling och träning.

Detta borde SVT vara tydliga med, skrev SVF. Även Svenska Ridsportförbundets code of conduct, uppförandekoder, slår fast att: "Hästens hälsa och välfärd måste garanteras vid all hantering". När chefen för SVT Sport bemötte kritiken i Aftonbladet sa hon att SVT inte ursäktar ett beteende som inte är tillåtet och att meningen inte var att skuldbelägga hästarna.

Johan Fyrberg är generalsekreterare för Svenska Ridsportförbundet. Under vårens webinarium Med fokus på hästars välfärd, som Djurskyddet Sverige arrangerade, sa han att ingen vill se blå tungor.

– Inte de aktiva, inte förbundet, inte föreningslivet. Vi som förbund behöver gå till botten med alla fel och avvikelser; blå tungor och annat som strider mot vårt regelverk eller mot den faktiskt väldigt progressiva djurskyddslagstiftningen. Är det en avvikelse då agerar vi!

Samtidigt, betonade han, måste man förstå vad det är som skapar problemen.

– Nu har vi en utmaning i regelverket som säger att man måste ha kandar på en viss nivå. Vi tycker att det ska finnas en frivillighet när det gäller kandar. Absolut, vi hade kunnat välja att inte tävla och gå ur OS. Det har vi inte valt att göra. Vi väljer

istället att stå längst fram och säga att kandar ska vara frivilligt. Kandar handlar om ryttarens balans och förmåga att använda utrustningen. Vi bygger forskning om tygelkraft och vill få en långsiktig lösning.

Kandar består av två bett. Kritikerna anser att hästens mun är för liten och att användningen bryter mot djurskyddslagens 2 kap §9 att utrustning inte får orsaka lidande.

Webbinariets moderator Emma Rost lyfte att Ridsportförbundet utifrån vad som sagts i debatten kan ha verkat en aning flata i hanteringen och frågade hur Fyrberg resonerade kring begreppet Social license to operate, att ha allmänhetens acceptans för vad man gör.

– Vi välkomnar det. Hästvelfärd är en grundbult i vad vi gör. Globalt finns en acceptans för att använda häst idag, men den är inte självklar. Vi vill se mer forskning kring hur hästar upplever tävlingsmiljön, sa Fyrberg som nyligen deltagit i en internationell konferens och hans intryck är att ridsporten går framåt på flera plan i dessa frågor.

Med på webinariumet var även Svensk Travsports djurskyddsansvariga Agneta Sandberg. Se det på Youtube, sök på titeln: Med fokus på hästars välfärd. ✕

Felet är systemiskt

Tiden är inne för en vetenskapsbaserad hästhållning. Den har redan börjat. Renate Larssen ser att fler kan följa efter.

Debatten som uppstått efter alla avslöjanden om våld inom hästsportseliten har etologen Renate Larssen, som är specialiserad på hästarnas beteende och träning, ständigt betonat vikten av att rikta blicken mot sig själv och erkänna de fel man själv gjort mot hästar.

Varför behöver vi göra det?

– Vi är alla produkter av samma hästkultur. Även eliten har fått lära sig rida en gång i tiden och de allra flesta har gått på ridskola. Vi är fostrade i samma tävlingskultur oavsett om det är klubbmästerskap, distrikt- eller GP-nivå. Vi är medansvariga för att skapa och upprätthålla den här kulturen. Det är rimligt att ställa högre krav på kunskap och utförande hos professionella ryttare, men det betyder inte att vi hobbyryttare, dit jag själv räknar mig, inte behöver utvecklas och reflektera över vad vi gör.

Ju fler vi är som ändrar vårt sätt mot hästar desto större blir den samlade effekten på hästvälfärden.

– Vill vi ha förändring behöver den ske från grunden – inte från toppen. För problemet är systemiskt.

Ingen föds inte med instinkten att använda sporrar så att hästen får blödande sår i sidan eller att dra så hårt i tyglarna att hästen får stasad tunga. Inte heller att hålla hästar socialt isolerade.

– Det är någonting vi lär oss att göra. Om vi fortsätter lära ut och upprätthålla samma system ska vi inte vara förvånade över att problemen kvarstår. Vi måste se vårt eget ansvar inom den bredare kontexten som vi alla är en del av.

Det krävs ett känslomässigt arbete att inse att det vi har lärt oss och gjort mot hästar inte var bra.

– Därför brukar jag vara väldigt ärligt och öppen med att jag har gjort ganska hemska saker mot hästar. Jag har ridit på stångbett. Jag har använt spö. Jag har korrigerat och bestraffat. Jag gjorde saker förr

i tiden som jag trodde var helt okontroversiellt och rätt men som jag i dag vet var fel.

Upplever du att intresset för och kunskapen om hästvälfärd ökat?

– Det har alltid funnits ett intresse för hästvälfärd, men begreppet har inneburit olika saker i olika tider. I dag har det fått en väldigt tydlig vetenskapsförankring eftersom det skett en explosionsartad ökning av etologisk forskning de senaste decennierna. Vi vet mer om hästarnas biologi, beteenden och behov än någonsin tidigare. Forskningen fortsätter och bygger vidare på den här kunskapsbasen.

Skulle man fråga: Är du emot hästvälfärd? tror Renate Larssen inte att en enda människa hade svarat ja.

– Skillnaden ligger i vad vi menar. Både vilka värderingar vi lägger i begreppet och vilken praxis.

Den vanligaste metoden vid hästräning bygger på eskalerande tryck. Om en häst inte gör som vi vill och det enda verktyg vi har är att ständigt öka trycket blir den naturliga slutpunkten våld, oavsett hur mycket vi brinner för hästvälfärd.

– Så är systemet riggat. Det finns få ryttare över trettio år som inte kommer från denna bakgrund. Den yngre generationen som har kommit i kontakt med hästar efter den här forskningsbaserade revolutionen har förhoppningsvis en lite annan utgångspunkt. Men vi äldre behöver gå igenom en förändringsprocess och inse att vi inte är ensamma i att ha gjort fel men nu vill göra rätt.

Varje gång vi skriver om kornas betesrätt undrar vissa varför vi inte kräver detsamma för hästar. Tycker du att hästar skulle ha lagstadgad rätt till sommarbete?

– Inte sommarbete. Vissa hästar kan inte äta så kraftigt foder som gräs en hel sommar. Däremot daglig utevistelse i grupp i ordentliga hagar – inte ett litet grusat

frimärke – året runt borde definitivt vara lagstadgat.

Hon tror att det finns en missriktad oro för akuta fysiska skador, som värderas tyngre än de betydligt större riskerna för mentala och känslomässiga skador som hästar de facto får av att hållas isolerade.

Du brukar även lyfta hingstarnas rätt att få vara ute ihop med andra hästar.

– Ja, alla rimliga människor inser att en häst i första hand är en häst. Grundläggande behov av social kontakt med artfränder och att röra sig i flock ute har alla hästar, oavsett vad de har mellan benen. Självklart har hingstar samma sociala behov som ston och valacker.

– Men vi har fört över mänskliga idéer om manlighet, att den är förenad med aggressivitet och bristande känslomässig reglering, på våra hästar. Det är fördomsfulla idéer som inte direkt passar in i en mänsklig kontext heller, men framför allt inte i en hästkontext. Uppfattningen att hingstar är lite farliga och opålitliga har ingen bas i forskningen alls.

Hästar har sociala koder för hur de ska förhålla sig till varandra.

– Deras kommunikation är subtil, men de måste lära sig hur man gör. En hingst som hållits ensam i box

och hage under större delen av sitt liv har aldrig fått en chans att utveckla de här färdigheterna. Släpper vi plötsligt en dag ut den med andra hästar i en hage, oavsett om de är hingstar, valacker eller ston, så är det inte så konstigt om det inte går bra.

Det går att rehabilitera vuxna hingstar, men det kräver tid och kunskap.

– Många skulle nog må bättre som valacker. Alla hingstägare har inte kunskap. Inte alla elitryttare heller. Det är en diskussion som vi behöver ha i hästvärlden: Hur det är möjligt att jobba professionellt med hästar och inte kunna någonting om dem? Med det sagt, vi behöver titta på de här

Renate Larssen.

Foto: Jez Timms/Unsplash

Ensam i sin box stora delar av dygnet. Verklighet för flera hästar.

Foto: Mohammed Alzubidi/Unsplash

Många hästar hålls också ensamma i små hagar.

systemiska faktorerna. Kan vi hitta bättre sätt att låta hästar växa upp så att vi skapar individer med social kompetens som besitter förmågan att reglera sina känslor och lösa sociala problem?

Om vi tillbringade varje dag inspärrade i en gallerbur i 18 timmar utan någon som helst sysselsättning och togs ut på en rastgård och tvingades att springa i exakt den takt som en främmande art krävde av oss i femtio minuter och aldrig fick en chans att krama eller prata med en annan människa – är det liv vi skulle trivas med att leva i 20 år?

– Om vi svarar nej, varför ska vi då utsätta våra hästar för det?

Det innebär inte att alla hästar ska släppas ut i frihet, att ingen ska äga eller rida hästar.

– Det argumentet förs fram ibland, men det är en halmgubbe för det finns många steg på skalan mellan att inte ha häst alls och att neka dem all form av värdigt liv.

De absolut viktigaste frågorna vi måste ställa är: Vad kräver vi av våra hästar? Har de en möjlighet att säga nej? Hon tar ett exempel: Vi ska hoppträna. Hästen börjar att vägra vid några hinder. Vad gör vi då?

– Börjar vi skänkla hårdare och lägga på

spöet? Eller stoppar vi oss? Säger ”OK, vet du vad, vi rider ut istället! Vi skrittar på lång tygel och provar igen i morgon”.

Att ge hästen rätt att ha en dålig dag är nödvändigt. För vi har alla dåliga dagar.

– Ibland har vi migrän. Ibland har vi lite ont i ryggen. Ibland har vi en allmän ångestkänsla. Det betyder inte att det är någonting allvarligt fel. Det är bara så livet är och bästa sättet att må bättre är att tillåta oss en paus. Det ska vi erbjuda våra hästar också.

Den senaste hästräkningen 2016 visade att det finns 335 000 hästar i Sverige. Hur länge dröjer det innan alla får utföra sina naturliga beteenden?

– Med tanke på att vi människor lyckats skicka folk till rymden borde vi rimligtvis även kunna hitta sätt att låta våra hästar gå ut i en hage med varandra utan att det ska krävas ett gigantiskt förarbete. Så svårt är det faktiskt inte. Det handlar mest om att tillämpa den kunskap och de lösningar som redan finns.

Vilka fler mindre steg finns på vägen för att ge hästar värdiga liv?

– Kan jag vänja in mina hästar på halm så att de har fri tillgång till någon form av grovfoder och extra tuggtid vid sidan om det de får i hagen? Kan jag lägga min riddtid på morgon och kväll för att maximera häs-

tarnas hagtid? Kan jag ordna en hästkompis i hagen? Om jag har nosgrimma, kan jag knäppa upp den ett hål? När jag sadlar och tränar – kan jag ge hästen en morotsbit samtidigt? Kan jag vara så flexibel att om jag tänkt träna skänkelvikningar men märker att min häst inte bjuder framåt avbryta och köra trickträning istället? Kan jag placera ut några stockar framför vattenkaret i hagen så att hästen får en liten hinderbana och det händer något kul i hagen? Sådana enkla saker betyder mycket, säger Renate Larssen.

Ridskolorna kan låta lektionerna vara djupt integrerade i den etologiska teorin.

– Vi ska inte bara lära eleverna hur de ska göra, utan vad som händer i hästens huvud och kropp. Vi ska använda ett vetenskapsbaserat språk.

Hur då?

– I stället för att säga ”han är lite busig i dag” ska vi säga ”han har en hög stressnivå. Hur ska vi hjälpa honom att få ner stressnivån så att han inte bockar på långsidan?” Ge eleverna en verktygslåda! När de senare köper en egen häst vet de att det finns alternativ till att ständigt öka trycket och tvinga hästen. Då kan de i stället välja lösningarna som hjälper hästen. ✕

Fullt fokus på djurskyddet

Nätverken som driver hästvälfärdsfrågorna framåt.

I fjol startade Djurskyddet Sverige ett nätverk för de av sina medlemmar som vill arbeta för ett bättre djurskydd för hästar. Gruppen finns på Facebook, samlar 45 medlemmar i skrivande stund och grundpelaren är det som Djurskyddet Sverige skriver om hästar i sitt principprogram. Den övergripande hållningen är att "Ridning av hästar måste inte vara något negativt för hästen, tvärtom är motion nödvändig. Men det får inte bli en rättighet för människan att rida på hästen om den visar obehag av detta eller att det blir för tungt för hästen".

– Det kändes naturligt för mig att vara med i en grupp med andra som är intresserad av hästar och deras välfärd. Hästar ska vara nöjda och helst lyckliga med sin tillvaro varje dag, säger Melanie Swales, som "har äran att ha en egen häst i mitt liv".

– Jag flyttade min häst till ett stall där hästens bästa alltid kommer först. Det är inte ovanligt att någon i stallet avstår från att rida om "hästen vill inte idag".

För Lena Åkesson, en annan medlem, är relationen och samspelet med hästen som individ och i flocken en viktig grund.

– Samspel med hästen kan vi alla uppnå med ett mjukare och mer coachande sätt än det tidigare traditionella sättet

Ylwa Woxmark som också gått med i gruppen är inne på samma linje.

– Att låta hästar vara hästar ur hästens synvinkel, det vill säga få möjlighet att utföra sina grundläggande behov med mat, hagvistelse i alla gångarter och hästkompisar. Men vi ser också att en stor utbildningsinsats skulle vara nödvändig för att ändra synsättet på hästen överlag.

– I en perfekt värld ser vi hästskolor i stället för ridskolor där instruktörer har en stor del etologi i sin utbildning, där eleverna lär sig att relationen med hästarna är viktigast och att ridningen är en bonus. Att vi lär oss etiska sätt att rida och kanske annorlunda sätt att tävla på. Om hästarna får välja så skulle de utan alla tekniska hjälpmedel vi använder på dem troligtvis

inte gå med på allt vi vill att de utför, säger Ylwa, som ger kurser i beridet bågskytte.

– Genom att sätta en pilbåge och pilar i händerna på människor så ökar medvetenheten hur små signaler man behöver använda för att få hästen att gå framåt, svänga, byta gångart eller stanna. Man blir också uppmärksam på hur hästar försöker att kommunicera med oss då det är möjligt när vi låter dem uttrycka sig.

Jolanda van der Oever bor i Skorped vid Höga kusten. Hennes verksamhet på Hästgård Mosjö stall är för tillfället vilande, men när den är i gång arbetar hon precis som Ylwa Woxmark beskriver. De rider i små grupper och hästarna, ardenner, korsningar, halvblod, en pensionerad travhäst, tinker och shetlandspenny, går i lösdrift.

Hon arbetar med Natural Horsemanship.

– Det är ett sätt se hela hästen. Vi betraktar hästarna: hur de rör sig, vilka signaler de sänder ut. Att läsa på är lika viktigt som att rida. När vi rider ska utrustningen och ryttaren så störa så lite som möjligt. Vi använder bara westernsadel eftersom den fördelar trycket på ryggen bättre.

– Vi rider alltid bettlöst, självklart kan hästarna skadas även utan bitt – allt beror

ju på hur den som håller i tyglarna gör. Men risken är betydligt mindre och de får inte skador inuti sin känsliga mun i alla fall.

I början kan eleverna vara oroliga för att rida utan bitt. Därför får alla nya privatlektioner.

– Många tror inte att det är sant! Men det är ett sätt för oss att i lugn och ro guida var och en i vad det innebär att vara nära hästar, vad de är för djur och kunna avliva fördomar. Till exempel att man aldrig får gå bakom en häst för då sparkar den. Sanningen är att en häst sparkar för att försvara sig, rör man sig lugnt runt hästen, med en hand på den hela tiden är den lugn. Hastiga oväntade rörelser kan bli farliga. Allt som överraskar hästen ska vi undvika. Men hästen är inget farligt djur.

Första lektionen är alltid pirrig. Det är ett annat skäl till att den hålls privat.

– Vi börjar med att rida utan stigbyglar och tyglar, man får hålla sig i sadeln och känna efter hur hästen rör sig och följa med. Ska man både hålla i tyglarna och ha fötterna i stigbyglar tar det så mycket av ens koncentration att en ny nervös elev inte hinner fokusera på vad det är för djur hon/han egentligen sitter på. Hästen, den viktigaste, glöms bort.

Under ridningen styrs hästen av vokala kommandon.

– Vi har alltid lösa tyglar. Vill vi driva på smacker vi. Ska de sakta in säger vi "wooo". Signaler som hästar förstår.

Ibland frågar folk om hon inte är rädd att hästen ska sticka iväg.

– De har ju ingenting att fly från, brukar jag svara. Inget tryck att undvika. När vi inte driver på annat sätt än med rösten stör vi hästen minimalt.

Alla ridpass avslutas med en tio minuters skogsrunda.

– I skogen varvar vi ner. Det är en bra avslutning innan hästarna går ut i hagarna igen.

Jolanda van der Oever med Tindra på Mosjö stall.

Just utevistelse röstades förra året fram av medlemmarna i Facebookhästgruppen som den viktigaste frågan att driva. En debattartikel publicerades i tidningen Ridsport i våras.

– Det är ju grundläggande för arten att vara utomhus. Vi lär oss mycket genom att se hur de rör sig hagen, säger Jolanda.

Kravet som gruppen fört fram är att alla hästar ska ha rätt till daglig långvarig utevistelse på tillräckligt stora ytor med för hästar lämpligt underlag. Utevistelsen ska huvudsakligen ske tillsammans med andra hästar. En debattartikel har publicerats i tidningen Ridsport.

– Vi kommer att fortsätta lyfta vikten av utevistelse i flock, och driva fler frågor utifrån vårt principprogram, säger Emma Brossner Skawonius, engagemangschef hos Djurskyddet Sverige.

Principprogrammet slår fast att spödriv-

ning av häst i alla dess former ska vara förbjudet. Det ska inte heller vara tillåtet att ha hästar uppbundna i spilta.

Hur många hästar som i dag hålls i spilta är oklart. Jordbruksverket lämnade 2019 efter ett uppdrag från regeringen över en rapport om djur som inte hålls lösgående och i den framgår att det uppskattningsvis fanns runt 17 500 hästar som hölls i uppbundna system. Framst gällde det hästar på ridskolor, i turridningsverksamheter och brukshästverksamhet. I dag får hästar inte hållas i spiltor som byggts efter 1 mars 2019.

Fler hästkrav i Djurskyddet Sveriges principprogram är att de ska ha sällskap av och tillåtas full fysisk kontakt med minst en annan häst. Efterlevnaden av registrering i hästdatabasen ska kontrolleras så att hästar inte kan försvinna eller slaktas av misstag. En lägsta avvänjningsålder ska införas i föreskrifterna för häst.

Ett av de äldsta hästnätverken i Sverige är Hästvelfärdgruppen. De driver hästfrågor ur ett djuretiskt perspektiv. Flera av medlemmarna är eller har varit yrkesverksamma i hästbranschen och/eller har akademisk utbildning i hästens biologi.

Gruppen utgår ifrån aktuell forskning kring hästarnas biologi och behov, såväl som djuretiska resonemang från moralfilosofins forskningsfält. De för statistik över alla dödsfall inom svensk galopp- och travsport.

– I dag när hästvelfärd är på allas läppar är det viktigt att se upp med ”Welfare washing” att ge sken av att göra något men som i praktiken inte förändrar så mycket för hästarna, sa Lollo Hernander, när hon gästade Djurskyddet Ungdoms webinarium i början av juni.

Ridsportförbundets code of conduct, uppförandekoder, var ett exempel på något som verkar bra men som i praktiken kanske inte resulterat i så stora förbättringar. Ett annat exempel var faran i att nöja sig med att rida bettlöst, vilket i sig är bra, men inte ta in att hästvelfärd rör så mycket mer av hästens liv.

– Vi tycker att människor ska umgås med hästar, de flesta hästar tycker om att umgås med oss, men det betyder inte nödvändigtvis att de ska bära runt på oss. Det finns så många andra sätt att umgås med hästar. Min häst har aldrig haft betsel i munnen och är tränad med belöningsbaserade metoder. För mig är det viktigt att hästen deltar i relationen med sin egen motivation som grund, sa Lollo Hernander. ✕

Här hittar du hästnätverken

HÄST - DJURSKYDDET SVERIGES NÄTVERK

Vad? För förbättrat djurskydd för hästar.

Hur? Utgår från Djurskyddet Sveriges principprogram, som kräver att all spödrivning ska förbjudas, inga hästar ska vara uppbundna i spilta och att hästar har rätt till daglig långvarig utevistelse med i huvudsak andra hästar. De skriver debattartiklar, tipsar om teveprogram, radioinslag och event som rör hästarnas djurskydd.

Var? Facebook. Alla medlemmar i Djurskyddet Sverige kan vara med.

HÄSTVÄLFÄRDSGRUPPEN

Vad? Ett fristående opinionsbildande nätverk för hästarnas välbefinnande.

Hur? Opinionsbildande arbete gentemot organisationer, myndigheter och media. Sprida kunskap om hästarnas behov, biologi och välfärd till hela Hästsverige. Delar goda exempel och uppmärksammar missförhållanden och systematiska djurskyddsproblem. Har en fyllig faktabaserad hemsida!

Var? hastvelfardsgruppen.wordpress.com

Bomlöst barfotaliv

I lösdriften på Hallmyra gård får hästarna gå i flock ute året om. Nu siktar gården på att bli ett hästvårdscentrum.

”Håller vi djur i fångenskap och nyttjar dem för vårt nöjes skull – för att tjäna pengar eller vad det nu är – så är det ändå vår skyldighet att se till så att de har en bra tillvaro där de mår bra och kan få ett fullgott liv”, säger Lisa Asplund, ägare av Hallmyra gård i Åkers styckebruk i Sörmland.

– Hästar har rörelsebehov och behöver kunna röra sig fritt, och vandra långa sträckor. Därför har vi lösdrift med långa gånger mellan ligghallarna, mat och vatten så att våra hästar får vandra mycket. De får foder genom slow feeding-nät i foderhäckarna så det tar lång tid för dem att få i sig den. Näringsvärdet på fodret är lågt för att vi ska kunna ge en större mängd om dygnet utan att de blir tjocka.

Lisa Asplund har haft Hallmyra i ett par decennier. När hon kom till gården hade hon med sig ett sto som just hade fölat. Inget stall fanns och bara en ligghall hann

byggas innan vintern kom – så lösdrift var enda alternativet. På den vägen är det och Lisa kan inte nog understryka hur viktigt det är att människan tillgodoser hästens behov och viljor, inte tvärtom.

– Vi måste bli bättre på att se hur vi håller djuren. Är det verkligen etiskt rätt även fast man alltid har gjort så eller så? Den största missuppfattningen med hästar är att de ska stå i box. Man tror att de lever efter människans dygnsrytm, att de ska få mat fyra gånger per dag och ska stå inne hela natten. Hästar sover 3-4 timmar utspridd över dygnets alla timmar. Hos oss har hästarna alltid tillgång till mat och är ute dygnet runt. Hästar producerar ständigt magsyra och är gjorda för att äta lite magert foder hela tiden.

Jojje är född på Irland 2004. Han fick en svår start i livet och är känslig. När han kom till Hallmyra var han mycket rädd för att bli slagen, men samtidigt väldigt snäll. Under åren här har han gjort fina framsteg och blivit tryggare. På bilden står han tillsammans med Lisa Asplund och Ulrika Jansson. Foto: Hasse Gänger.

Hallmyra stallar sina hästar bara om det är nödvändigt. Känsliga ponnys och halvblod som blir frusna i regn och rusk får förstås komma in, precis som den häst som är sjuk. Vid fölning bor stona oftast inne med kameraövervakning.

På den tre hektar stora gården finns 30 hästar och drygt 20 av dem är Irish Cobs.

– Genom en kompis blev jag intresserad av Irish Cobs och en irländare som bodde i Skåne importerade tre stycken och en Shirehäst till mig. Då var de i stort sett ohanterade, för de hade gått i flock på Irland ägda av romer där.

– Vi började med att tämja dem. Sedan utbildade jag dem och red in dem. Där började min verksamhet. De hästarna var ju vana vid att bo och vara ute dygnet runt, så det blev lätt för dem att flytta in i vår lösdrift.

Irish Cobs är snälla, lätthanterade och arbetsvilliga och de är därför utmärkta ridskolehästar. Rasen har avlats mycket på psyket, och är lugn, stabil och passar bra även för nybörjare, barn och vuxna med diagnoser. Förutom regelbunden turridning har Hallmyra nio ridskolegrupper per vecka. Därtill finns Djuris som främst är för barn: – Under lekfulla former lär vi ut sättet som våra djur lever. Att de behöver leva naturligt, att man behandlar dem med respekt, att man behöver tillgodose deras behov.

På Hallmyra gård samsas hästarna med åsnor, minigrisar, får, getter, fjällnära kor, kalkoner, höns, pärlhöns, kaniner, hundar och katter. De djurslagen får också leva så naturligt som möjligt. Grisarna har ett lerbad att svalka sig i och kaninerna en jordkulle så de kan gräva gångar.

– Djuren är ju biologiska varelser som vi

Livet på lösdriften. Så här lever hästarna på Hallmyra. Året om. Floss står i förgrunden.

är. De har inte valt att vara i vårt våld, att leva i fångenskap. Då har vi skyldigheter att se till att de lever ett bra och värdigt liv där de får sina behov tillgodosedda. Djuren har inte mindre värde än vad vi har.

Alla hästar på Hallmyra gård har medryttare och skötare. Medryttarna rider ett par gånger i veckan och då långa turer i skogen och över ängar för att hästarna ska få variation både för psyket och kroppen, det gör dem lyckliga och mer hållbara. Hästarna går maximalt fyra lektionspass per vecka. I en traditionell ridskola kan det hända att hästar går så mycket som fyra pass på en dag.

Den som rider på Hallmyra är även delaktig i skötseln av hästen. Alla lektioner börjar med att hästen hämtas in från hagen och görs i ordning – och avslutas med att

hästen blir klar för tillvaron i hagen igen.

– Hos oss lär man sig hästspråk, hur hästarna fungerar och hur man hanterar dem. Vi har också ett system med medhjälpare och skötare. På söndagarna, vår största ridskoledag med fem grupper, har vi fem-tio erfarna medhjälpare som assisterar i grupperna. Varje elev får hjälp, säger Lisa Asplund.

Samtliga hästar på Hallmyra går barfota för att inte slita på ben och övriga kroppen (vid behov finns hovboots). De har också ett alternativt tränings utan brett så att de inte alltid behöver ha brett i munnen. Hästarna behöver aldrig känna obehag av spön och sporrar, och de slipper uppsittning enbart från vänster sida och därmed snedbelastning. För hästens bästa sker detta växelvis från båda sidorna.

– Vi använder också bomlösa sadlar som

är uppbyggda precis som traditionella sadlar, men som inte ger tryckpunkter på hästens rygg. De är också en viktig bit, säger Ulrika Jansson.

Hon är ordförande i Hallmyra hästklubb som är huvudman åt ridskolan och som ger Lisa Asplund i uppdrag att genomföra den, då hon äger gården, majoriteten av hästarna och utrustningen. Det gemensamma kallet att ge hästar ett så fullgott liv som möjligt, och framgångarna med det, har mynnat ut i en strävan efter att starta ett hästvärldfärdscenter.

– Vi vill utbilda framtidens hästmänniskor med hästvänliga metoder. Genom samverkan med andra ställen, men också genom att gräva där vi redan står, säger Ulrika Jansson.

Ambitionen är att vara ett center i många olika frågor; hålla kurser, ha föreläsningar >>

Inför ridlektionerna hämtar eleverna hästarna från lösdriften och gör dem i ordning här.

Underbara hästar i vatten.

Samson, Tommy och Abbe betraktar besökaren.

och clinics inom olika hästvälfrädsrelaterade områden. Lisa och Ulrika gläds över att intresset för hästvälfrärd tycks öka.

– Men fortfarande tror nog många att man är en bra hästmänniska och gör hästen en tjänst om man har bra skydd på hästen ben, rena täcken och ofta tvättar svansen. Men det är ju bara på ytan. Många behöver få utbildning i vad som får hästen att må bra, säger Lisa Asplund.

Hon menar att det inte behöver vara särskilt knepigt att ställa om till lösdrift – och att det klaffar även på mindre gårdar som Hallmyra.

– Det finns nya metoder och system för lösdrift, till exempel det vi använder oss av. Vi har inte mycket mark, men det fungerar om man vet hur man ska lägga upp det.

Systemet de använder sig av kallas Paddock paradise. Breda gångar skapas med hjälp av staket och den naturliga miljöns alla träd och buskar blir en del av hagen.

– Många som har stall kanske tycker att det blir upptrampat och lerigt när hästarna

går ute dygnet runt. Ja, men då får man väl bygga om eller hårdgöra sina ytor. Det behöver inte kosta mer än att ha anställd personal som går och mockar boxar varje dag. Det går att tänka om sina kostnader.

Det händer att ägare vill sälja sina hästar till Hallmyra gård för att de vill att de ska kunna bo i en miljö där hästens behov och vilja är i fokus. Regelbundet kommer förfrågningar om att få plats i lösdriften med privata hästar, men där är det också nej. Gården kan inte ta in fler hästar. Att hålla antalet begränsat är också ett sätt att värna om varje hästs behov. De få privathästar som finns på Hallmyra ägs av gårdens egna stalltjejer och de är främst hästar som är födda och uppvuxna här.

– Vi avlar i väldigt liten skala och behåller de flesta. För det känns inte alltid etiskt rätt att sälja ett föl som skulle kunna ha det liv som vi har på gården. Det kanske får leva ensamt hela livet i en liten box och i en väldigt liten hage.

– Boxade hästar som lever på små ytor utan andra hästar har förfärligt dåliga liv.

Och så kan det undras över varför hästen kan vara lite grinig och jobbig när man rider den... Men det beror ju på att den inte får leva som den behöver få att må bra. Våra hästar är jättelugna då de får utlopp för sin energi, får socialisera och vara de hästar de är, säger Lisa Asplund. ✕

Hallmyras ideologi

”Hästen har inte valt att vara i människans tjänst. Det är därför vår skyldighet att ständigt utvärdera och omvärdera det vi gör i samvaron med hästen. Ett härligt livslångt lärande!

Våra hästar och övriga djur är våra vänner och samarbetspartners. De är en viktig del av vår verksamhet och det är en självklarhet för oss att erbjuda dem en så bra tillvaro som möjligt. Det är ett privilegium att kunna nyttja dessa fantastiska varelser och att tillsammans med dem erbjuda människor fina upplevelser i vår verksamhet. Det är vår plikt att erbjuda dem en tillvaro där de kan få utlopp för sina naturliga behov i möjligaste mån.”

33 myter om hästar krossas

Legendaren Sue Dyson, med en lång karriär som veterinär och forskare bakom sig, har ägnat mycket tid åt att krossa myter om hästar. Nu finns hennes mytklassiker på svenska.

Vilken viktig skrift ni översatt till svenska, grattis till er på Djurskyddet Snapphanen, till alla hästintresserade och inte minst alla hästar i Sverige. Hur kom det sig att just ni fått översätta Sue Dysons Myth Busters?

– Tack! Vi tog kontakt med den brittiska djurskyddsorganisationen World Horse Welfare som arbetat tillsammans med Sue Dyson när de gjort originalbroschyren och förklarade hur vi tänkte och att vi gärna ville översätta broschyren till svenska, så att även yngre personer och människor som inte är superbra på engelska skulle kunna ta del av den. De har varit väldigt tillmötesgående och var glada att materialet sprids även på andra språk. säger Jeanette Thelander, ordförande i Djurskyddet Snapphanen.

– Titeln Myth Busters är svåröversatt, men vi är så lyckligt lottade i vår lokalförening att vi har en medlem som är professionell översättare, Elisabeth Forssell. Hon har gjort hela översättningen och på svenska blev titeln "Mytkrossarna".

Vilken nytta kommer hästfolket att ha av den?

– Broschyren krossar mer än 30 myter om hästar och ger vetenskapligt grundade förklaringar till varför en del hästar beter sig på ett visst sätt i olika situationer. Många av myterna är så etablerade att även rutinerat hästfolk tar dem för sanning och vi tror och hoppas att många hästintresserade kommer att bli nyfikna på hur det egentligen ligger till. I broschyren finns även ett etogram, "The Ridden Horse Pain Ethogram", som man kan använda för att bedöma om en ridhäst har ont. Ett enkelt och praktiskt verktyg som alla ryttare kan använda för att bedöma om deras häst faktiskt behöver hjälp och behandling.

Vad i skriften skulle du lyfta fram som viktigast vad gäller hästvården?

– Det är nog avsaknaden av pekpinnar. Det är tyvärr alldeles för vanligt att en ryttare eller tränare tolkar ett beteende hos hästen som att den inte vill göra något, till exempel hoppa över ett hinder eller utföra en viss dressyrövning. Får man då svart på vitt att det snarare handlar om att hästen inte kan på grund av smärta blir det en obekvämt situation mentalt som skapar dåligt samvete. De flesta människor som rider eller tränar hästar älskar sina djur. Att inse att man kanske – till och med under en längre tid – tvingat sin häst att göra vissa saker och därmed tillfogat den smärta på grund av okunskap kan väcka starka skuld känslor. Men avsikten bakom broschyren är att höja kunskapsnivån, inte att skuldbelägga någon.

Medvetenheten om vad hästar är för en art (skyggt flockdjur) verkar öka och fler vill hålla hästar utifrån hästens villkor – upplever också du att det är så?

– Verkligen! Det har hänt mycket de senaste åren. Den senaste tidens skandaler inom ridsporten, där det många gånger är unga personer i beroendeställning som avslöjat missförhållanden, visar att sporten är under förändring och att förändringen kommer underifrån. På gräsrotsnivå är man ofta progressiv. Man ska också komma ihåg att majoriteten av ridhästägarna i Sverige aldrig tävlar. Man har sin häst som utflyktskompis och betraktar den som familjemedlem. Och allt oftare går hästarna i lösdrift, vilket ger stora välfärdsvinster, både fysiskt och mentalt.

Vem är Sue Dyson?

– Jag har haft förmånen att träffa henne och hon är en oerhört kunnig och erfaren hästveterinär och forskare som har skrivit mer än 200 vetenskapliga artiklar, bara det oerhört imponerande. Hon är liten rent fysiskt, men otroligt stor i hästkretsar och en

verklig auktoritet när det handlar om hästar, deras rörelseapparat och fysiologi. Hon är ödmjuk och brinner för att göra livet bättre för hästarna, som ofta blir missförstådda. Det är inte ovanligt att hästar som har fysiskt ont betraktas som "bråkiga" och bestraffas i stället för att få hjälp

Ni kommer att finnas på Falsterbo Horse Show som hålls 6-14 juli.

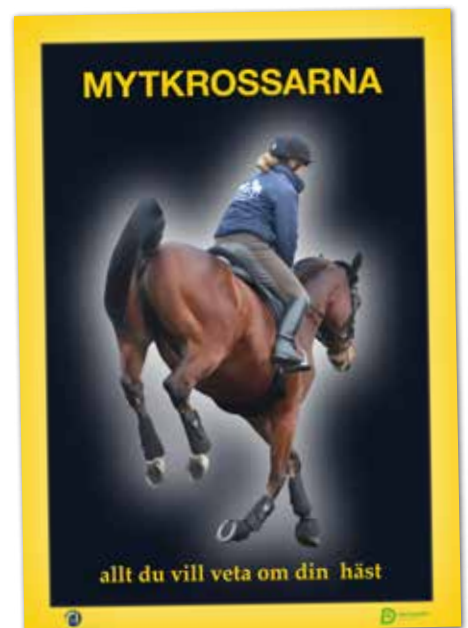
– Ja, vi ser det som helt rätt sammanhang för att sprida kunskap och förändra attityder. Till Falsterbo kommer alla kategorier av hästmänniskor, från åttaåriga ridskoletjejer och skogsmullefolk till de yppersta elitryttarna. Under de dagar evenemanget håller på brukar det komma ungefär 60 000 besökare, så vi hoppas på många givande möten och samtal! Flera av dagarna kommer vi också att ha med oss expertgäster som kan svara på frågor, till exempel etologer, equiterapeuter och hovslagare. Bland annat kommer Djurskyddet Sveriges sakkunniga Emma Brunberg att gästa oss 10 juli. ✕

Jeanette Thelander.

Sue Dyson.

Bengaler, folkmassor, höga ljud. Polishästar utsätts för stora påfrestningar. Här i Malmö inför fotbollsmatchen mellan FC Köpenhamn och Malmö FF i Europa League 2019.

POLISHÄSTARS VÄLFÄRD

Hästar har använts av polisen i hundra år. I våras höll polisrytteriet i region väst en workshop för att öka hästvälfärden den tid de inte utför uppdrag.

Demonstrationer. Fotbollsmatcher. Festivaler. När många människor samlas och det finns risk för sammandrabbningar är det ovärderligt för polisen att från en hästrygg överblicka folksamlingen.

– Hästarna är våra kollegor. När stora grupper ska skingras är det effektivt att låta ett antal hästar i bredd ta sig fram. De kan också ofta lugna ner stämningen. En del som kanske inte gillar poliser brukar komma fram och prata med hästarna, ibland klappa dem. Det blir mjuka möten. Enstaka gånger har någon sagt att det är djurplågeri, säger Evelyn Langvik, gruppchef vid Polisrytteriet i region väst.

– Men så länge hästen jag rider kan stå

och halvsova på lång tygel medan stöket pågår runtomkring ser jag inte någon risk för djurplågeri.

De finns runt sextio hästar totalt inom polisen. Alla är valacker.

– Ute på uppdrag har vi tydliga rutiner. Skulle en häst bli stressad får den en paus från händelsernas centrum. Vid fotbollsmatcher bevakar vi främst de stora folksamlingarna på väg till och från arenan. När matchen spelas får hästarna ofta gå upp i lastbilarna, där de äter och dricker. När det är möjligt lägger vi in pauser under insatserna på en lite avskild plats.

Uppdraget är krävande, även för en van

vältränad häst. Att under tiden utanför uppdraget få chans att leva goda hästliv är viktigt. Just därför bjöd Evelyn Langvik i

Evelyn Langvik.

våras in etologen och zoologen Angelica Åsberg för att i workshopens form tillsammans se hur de kunde höja välfärden. Små hagar, hästar som får gå ensamma och mycket boxtid var tre av de största välfärdsproblemen.

– Vi hade inga hästar med stereotypa beteenden, inga krubbitare eller hästar som väver, så på det sättet känns det som att vi ändå gjort det mesta rätt. Men vi vill ge dem det bästa utifrån våra förutsättningar, som ändå innebär ganska små hagar.

Hästarna bär ibland mycket skyddsutrustning: Visir över ögonen om någon skulle spreja mot dem och en lång platta för att skydda huvudet.

De fick flera idéer tillsammans med Angelica. Hagarna hade redan berikats med bommar, sly och gran. Angelicas förslag att skapa hinderbanor i de annars plana hagarna har förverkligats i några.

– Vi tittar även på sätt att förlänga hagtiden varje dag, genom att lägga om våra scheman. Hästskötarna arbetar mer kvällstid och släpper ut dem tidigare på morgnarna.

Skapa harmoniska grupper i hagarna så att fler hästar får gå ihop är ett tredje initiativ.

– Vissa hästar är för tuffa mot andra, så de går faktiskt fortfarande ensamma i sina hagar. Men nu sätts de bredvid de andras så att de kan ha kroppskontakt över staketet.

Hönät och olika former av slow-eating-lösningar har införts.

– Foder som resurs skapar konkurrens. Nu hänger vi nät med hö på olika platser i hagen så alla kan äta samtidigt. Konkurrensen är helt borta. Innan kunde det bli hett när alla skulle samsas på samma ställe.

Alla polishästar och ryttare testas årligen i moment som rör praktiska utmaningar: gå genom rök, passera en förbiflygande presenning och utföra uppgiften även om ett högt ljud plötsligt viner.

– Den största skillnaden mellan polishästar och andra hästar är urvalet. De klarar att hantera sådant som hästar normalt flyr från; höga ljud, plötsliga rörelser, underliga

underlag. Det stabila psyket är medfött.

Trots den tåliga mentaliteten och omfattande träningen är de fortfarande hästar, betonar Evelyn Langvik.

– Flyktdjur som reagerar på faror. Men något händer när de är ute på uppdrag. Man känner hur de koncentrerar sig, och vet vad som gäller. De går in i en yrkesroll.

Ute på vanliga ritter kan de titta på samma saker som vanliga hästar, och till exempel skygga för en sten.

– Där skiljer de sig inte alls från andra hästar.

Varje dag förs dagbok av hästskötaren, polisryttaren och beridaren, som har det övergripande hästansvaret, över vad varje häst gjort och hur den mår.

– De är mer än kollegor, det går inte att släppa tanken på dem när man kommer hem, säger Evelyn Langvik och betonar att i teamet runt hästarna finns även veterinär, hovslagare, equiterapeut och sadelmakare som samarbetar för att få hästarna att må så bra som möjligt.

Dagen efter en insats är hästarna lediga, de skrittas, tömkörs eller arbetar med equiband. Alla polishästar har fyra veckors sommarbete. Gruppen runt hästarna är just nu igång och planerar årets betes-släpp.

– Där ser vi vilka som tyr sig till varandra. Det tar vi med oss när de kommer tillbaka och låter dem gå tillsammans i hagarna hemma. ✕

Moraliskt försvarbart?

Är det moraliskt försvarbart att tävla med hästar? Frågan lyftes i radioprogrammet Filosofiska rummet i P1 i våras.

Avslöjandena om hur hästar som tävlas på elitnivå plågas har skapat debatt utanför hästkretsar och gjort att sportens framtid ifrågasätts. När Cecilia Strömberg Wallin bjöd in filosoferna Jonna Bornemark, Petra Andersson och etologen Anna Lundberg till Filosofiska rummet betonade Petra Andersson att det viktigaste är att frågorna lyfts i allmän media och inte bara internt i hästvärlden. Anna Lundberg höll med och påpekade att det hårda sättet att hålla och rida hästar premieras inom sporten. Jonna Bornemark framhöll ett bredare perspektiv; diskussionen öppnar grundläggande frågor om vad en häst är och vad hästar vill och inte vill.

Läget inom hästsporten beskrevs som spant och polariserat. Å ena sidan ett läger som inte ser några problem. Å andra sidan en växande ifrågasättande skara.

– Det är såväl etologer och hästfolk som folk utanför som börjar tycka att något skaver. Är blå tunga verkligen ett tecken på att hästen är en ”happy athlete” och att det bara är lyckliga hästar som kan tävla på elitnivå? sa Jonna Bornemark.

I och med att hästar hålls ensamma i hagar och boxar hindras de från att utöva sina naturliga beteenden; att söka föda och socialisera med andra hästar.

Så – ska man alls tävla med hästar?

– Ja, sa Jonna Bornemark med tillägget att vi måste tala om vad det innebär att tävla och vilken sorts tävlande.

– Nej, inte som tävlingsformen ser ut i dag, sa Anna Lundberg.

– Mitt svar om man ”ska” tävla är också nej, men om frågan är ”skulle man kunna tävla med hästar på ett acceptabelt sätt” så är svaret ja, resonerade Petra Andersson.

Det fortsatta resonemanget öppnade, åtminstone i teorin, för en väg framåt mot nya tränings- och tävlingsformer. Jonna Bornemark vill ersätta Ridsportförbundet med ett Hästrelationsförbund och lyfte även möjligheten med online-tävlingar för att spara resdagar för hästarna. Anna Lundberg önskade sig helt nya tävlingsformer och föreslog gemensam problemlösning som något som skulle kunna vara belönande för hästen. ✕

Att slicka sina sår
hjälper lite.

Ifs kattförsäkring
hjälper mycket.

Det sägs att katter har 9 liv men om katten råkar illa ut kan den behöva vård. Idag saknar varannan katt i Sverige försäkring och det kan bli en dyr historia att besöka veterinären.

Tillsammans med Djurskyddet Sverige vill vi därför få fler katter försäkrade eftersom det gör djurlivet så mycket tryggare. Råkar din katt bli sjuk eller skadad behöver du inte betala hela veterinärkostnaden själv – dessutom får du tillgång till digitala veterinärtjänster så att du och din katt slipper lämna hemmets lugna vrå om det inte behövs. Det är vad vi kallar en kattförsäkring som hjälper mycket.

Skanna QR-koden, gå in på
if.se/djurskyddet eller ring
0770-117 177 för att försäkra
din katt eller hund.

If är stolt samarbetspartner
till Djurskyddet Sverige.

Få fler katter
försäkrade

Tre besök
hos FirstVet

Råd via
Djurens
vårdguide

Linda Maria Vonstad, Kerstin Linde, Lina Göransson, Gunnela Ståhle, Owe Sandström, Catarina Niklasson Schöön och Jeanette Thelander. Saknas gör Kristin Borggren och Josefin Liljeqvist.

Ny styrelse framröstad

Första helgen i maj höll Djurskyddet Sverige sin årsstämma.

Platsen var Aronsborg i Bålsta, 36 ombud från 27 föreningar hade samlats och ett intensivt schema följdes. Uppdateringar i principprogrammet spikades, årsredovisningen presenterades och strategin fram till år 2030 klubbades. De tre toppprioriterade frågorna att arbeta med blev: brott mot djur, veterinärkostnader och sällskapsdjur.

Elva motioner hade lämnats in, flera av dem från Djurskyddet Flyingebygden vars ordförande Linnea Stålhandske var den mest frekventa personen i talarstolen. Bland motionerna som stämman klubbade fanns bland många andra att införa riktlinjen om ett minipris på 1 500 kr/katt för djurhemmen.

Traditionsenligt avslöjades Djurskyddet Sveriges djurskyddspris och årets vinnare

var Karin Gabrielson Morton i kraft av sin stora betydelse för djurfri forskning.

– Fantastiskt att bli uppmärksammat! Jag har ju verkligen ägnat hela mitt yrkesverkssamma liv för att hitta nya strategier, nya lösningar och nya vägar framåt. Vi har inte nått målet än och då ger priset energi. Tack Djurskyddet Sverige!

Den nya hedersbetygelsen "Djurskyddet Sveriges Hall of fame" där extraordinära personer, föreningar och händelser som verkat i förbundets anda väljs in gick till Gabrielle Rosendahl, Djurskyddet Västerboten, för hennes outröttliga kamp för små och stora djur och till Djurskyddet Örnsköldsvik för deras idoga arbete med hemlösa katter, där de det senaste året id-märkt 78 katter. Lagen om id-märkning och registrering av

katter kvalade in som händelse.

Stämmans uppgift att välja förbundsstyrelse för de kommande två åren blev en ovanligt laddad punkt. Då ett alternativ till valberedningens förslag anmäldes begärdes slutna val på samtliga poster. Den styrelse som till slut utkristalliserades består av Linda Maria Vonstad, ordförande, nyvalda Kristin Borggren, vice ordförande, Kerstin Linde, Gunnela Ståhle, Owe Sandström, Josefin Liljeqvist, nyvalda Jeanette Thelander, Lina Göransson och Catarina Niklasson Schöön.

Avgående ledamöterna Annicka Engblom och adjungerande Lennart Westman avtackades.

Till ny valberedning utsågs Linnea Stålhandske, Eva Norberg, Djurskyddet Sundsvall och Gabrielle Rosendahl. ✕

Jeanette Thelander, Eva-Britt Gerhardsson och Linnea Stålhandske under ett av alla val.

Clas Arkborn, Hanna Johansson och Ulrika Vestin.

Gabrielle Rosendahl valdes in i Hall of fame, här med Linda Maria Vonstad och Åsa Hagelstedt.

"Jag kan se att jag gjort nytta. Men det är ett lagarbete; jag har haft så många underbara kollegor och partners under åren, som tillsammans med mig har slitit, firat framsteg och känt sorg över hur långsamt det går", säger Karin Gabrielson Morton flankerad av Linda Maria Vonstad.

Panelamtal om djurskydd, djurrätt och visioner

Hur kan Djurskyddet Sverige definieras på ett annat sätt än "Vi är inte Djurens Rätt?"

Detta diskuterade Gunnela Ståhle, Lennart Westman och statsvetaren Per-Anders Svärd, tidigare ordförande för Djurens Rätt, under ledning av Åsa Hagelstedt, generalsekreterare för Djurskyddet Sverige, vars vision bland annat säger att det är acceptabelt att hålla djur så länge vi visar dem respekt och medkänsla. Avlivning ska ske snabbt smärt- och ångestfritt. Om djurens välfärd inte kan garanteras har människan inte rätt att hålla djur.

– Den känns bra. Jag känner mig väldigt

bekvämt i att vi får hålla djur under dessa förutsättningar, sa Gunnela Ståhle.

– Under min tid, 2003-2007 i Djurens Rätt, hände det att jag sa vi är inte Djurskyddet Sverige när jag skulle presentera oss, sa Per-Anders Svärd, som lyfte fram att ur ett djurrättsperspektiv kan djurskyddstanken vara problematisk.

– Det är bra med ett starkt djurskydd, men det kan utnyttas för att fortsätta att tillåta ett utnyttjande av djur i djurfabriker. "Vi behöver inte överväga veganism, det räcker att vi justerar lite i reglerna".

Läs ett referat av hela det intressanta samtalet på webbtidningen i höst. ✕

Per-Anders Svärd, Gunnela Ståhle, Åsa Hagelstedt och Lennart Westman.

"Vi samexisterar med djur"

Hej Kristin Borggren, medgrundare och engagerad kassör i Djurskyddet Flyingebygden och även styrelseledamot i VOOV Malmö, veterinär omtanke om våldsutsatta, som blir pensionär i juli efter en lång internationell karriär inom Tetra Pak-koncernen.

Vilka är dina hjärtefrågor som nyinvald vice ordförande för Djurskyddet Sverige?

– Jag brinner starkt för det praktiska djurskyddsarbetet varhelst det behövs, men allra mest för att hitta sätt att minska behovet av det långsiktigt med hjälp av regler och lagar samt inte minst människors attityder och syn på alla de djur som vi samexisterar med.

Lever du med djur?

– Ja, fyra katter: kaxiga birmahanen Chili, ålderdomen ragdoll/birmahanon Lilja, ragdolltypen Tesla med otypisk energi för minst tre och lilltjejen Holly, en gråhårig, grönögd skönhet med okänd bakgrund. ✕

Foto: Niclas Tolius

"Absurt att djur ses som ting"

Hej Jeanette Thelander från Djurskyddet Snapphanen, snart nyutexaminerad veterinär, journalist (välkänd för Tidningen Djurskyddets läsare som återkommande frilansreporter) och Djurskyddet Sveriges representant i Malmö-Lunds djurförsöksetiska nämnd!

Vilka är dina hjärtefrågor som nyinvald styrelseledamot?

– Höja djurens status, inte minst juridiskt. Det är absurt att levande, kännande och tänkande varelser i lagens mening betraktas som döda ting, till exempel ägodelar eller hittegods. För mig är det också orimligt att en del djur inte ens betraktas som individer utan blir en anonym massa som mäts i djurenheter eller kilon.

Lever du med djur?

– Ja! Hästarna Newton och Tjalve, gutefären Bengt och Ove, värmlandsfåret Lille Skutt, katterna Ettan, Lakritstrollet, Louise, Max och Sara, tuppen Tuppis och hönorna Rufsan, Grällan, Sotis, Snövit, Nissan och Guldis. ✕

Vilka är de viktigaste djurskyddsfrågorna?

Ombuden från lokalföreningarna och andra experter på djurskydd berättar vad de prioriterar högst just nu.

Sara Lorentzon och Ulrika Vestin, Djurskyddet Örnsköldsvik:

– För oss är det absolut katterna och kaninerna. Sedan jag började engagera mig i föreningen har antalet katter som vi kunnat ta hand om ökat enormt. 2019 tog vi emot omkring 60 katter per år, sedan steg det till 104 katter för att senaste året öka till 200 katter, som vi tar emot i vårt katt-hem Lunnebo. Förklaringen är nog främst att det hittats många kattkolonier där vi kunnat hjälpa katterna, säger Ulrika Vestin.

– Den stora ökningen kan vara en effekt av coronapandemin. Många köpte katt eller kanin och nu vill de omplacera dem. Vi är glada att vi har Lunnebo som gör det möjligt att ta emot många djur. Sammanlagt är vi 40-50 volontärer som samarbetar och delar på passen, säger Sara Lorentzon.

Inge Skog, Djurskyddet Snapphanen:

– Att djurfri forskning får en egen post i budgeten, det vill säga Replace bryts ut till en separat post. Enligt forskningspropositionen ska staten ge 15 miljoner kronor till alternativ till djurförsök, alltså till alla de tre R:en: Replace, ersätta djurförsök med djurfritt, Reduce, använda

färrer djur och Refine, göra djurförsöken skonsammare. Jag kräver en separat post för djurfri forskning och att summan ökar.

Eva Norberg, Djurskyddet Sundsvall:

– Vi har inget eget djurhem utan stöttar Sundsvalls djurhem. Att hjälpa hemlösa katter är fortfarande bland det viktigaste, men också att hjälpa allmänheten att få reda på vad som gäller i olika djurskyddsfrågor. Vi har därför skapat en Djurskyddsguide där vi listar allt ifrån vem man ska kontakta i vår del av landet om man ser en räv som drabbats av skabb inom tätbebyggt område och på landsbygden till om man hittat en skadad fågel. Jag vill också lyfta fram de två fantastiska veterinärerna på Njurunda veterinärklinik, som hjälper viltvårdaren Susanne Jonsson på Timrå Viltrehabilitering med skadade djur som hon har tillstånd att rehabilitera.

Cecilia och Elin Yngvesson, Djurskyddet Fiahemmet Norrköping:

– Att den viktiga lagen om att id-märka och registrera sina katter följs. Nu har vi lagen

men de katter som vi får hjälpa saknar ofta id-märkning eller är oregistrerade. Så nu måste det kontrolleras att detta följs.

Catarina Niklasson Schöön, Djurskyddet Kattfoten i Halmstad:

– Brott mot djur, där uppföljningen måste bli bättre och resultera i hårdare straff. För några år sedan fick vi grovt djurplågeri i brottsbalken men väldigt få personer som faktiskt utsatt djur för fruktansvärda brott döms för det. I USA finns en speciell djurskyddspolis, det skulle vi behöva ha i Sverige också för att hindra att djur far illa, ibland så illa att de dör.

Karin Gabrielson Morton, andre vice ordförande i Sveriges Nationella kommitté för försöksdjursfrågor:

– Även om mitt yrkesmässiga engagemang främst legat hos djuren som används i djurförsök så vill jag inte enbart lyfta fram dem. Det blir fel att ställa olika djurgrupper mot varandra, alla djurskyddsfrågor är lika viktiga, alla djur har rätt att få leva bra liv och kunna utföra sina naturliga beteenden. Vi måste arbeta på alla fronter – samtidigt.

Caroline Östling, Djurskyddet Jämtland:

– I och med att den svenska djurskyddslagen är ganska bra men djur ändå far illa så finns ett glapp. Det märker vi i vår förening. Länsstyrelsen gör för få kontroller på plats. De måste få mer resurser för att kunna åka ut på fler kontroller.

Swedbank

Låt ditt sparande bidra till en bättre värld.

Att välja fonder som arbetar mot specifika mål är ett bra sätt att påverka framtiden. Swedbank Humanfond placerar i företag som jobbar med miljö, mänskliga rättigheter, hjälpverksamhet och forskning. När du investerar i fonden ger du också en gåva – 2 procent av ditt sparande skänks till en organisation som du väljer. Med Humanfonden investerar du inte bara för och i framtiden. Du kan vara med och påverka den.

Historisk avkastning garanterar inte avkastning i framtiden. Värdet på fonden kan minska och öka kraftigt i värde och det är inte säkert att du får tillbaka alla pengar du satt in. Faktablad, informationsbroschyr och information om dina rättigheter finns på [swedbankrobur.se](https://www.swedbankrobur.se)

Råttjakt i Malmö

Illrar och hundar är Malmös nya vapen i kampen mot råttorna. Illrar skrämmer upp råttorna och hundar biter ihjäl dem. Jakten har fått stor uppmärksamhet. Men väcker också oro.

Det är förmiddag i april. I bostadsområdet Rosengård i östra Malmö har Mona Ghalayini och hennes sambo Henrik Söderberg hägnat in ett litet område intill en miljöstation. Råttorna härjar fritt bland skräpet och det finns gott om råtthål. Inhägnaden görs med trådstaket för att varken råttor eller illrar ska kunna smita. Innan hundarna och illrarna kommer in har marken finkammats på glasbitar och andra vassa föremål.

Jakten börjar. Mona Ghalayini står i en änden med en av sina hundar, jaktspanieln Lessie som nosar och vill gräva i närmsta råtthål. I närheten finns två medhjälpare från ett skadedjursföretag som Malmö stad anlitar, försedda med håvar. Henrik Söderberg är illerförare, han bär in buren och öppnar den.

Tre illrar kommer ut, försiktigt i början – de nosar och bekantar sig med omgivningen. Snart hittar de rått hålen och jaktlusten tar över. Illrarna slinker ner i var sitt hål.

Efter någon minut kommer den första råttan upp. Den hinner bara springa ett par meter innan Lessie är framme och hon hugger blixtnabbt. Ett kraftigt bett och en rejäl skakning knäcker nacken på råttan. Ett par, tre sekunder efter att den kommit ur sitt hål är råttan död.

– Jakten bygger helt på djurens naturliga beteenden. Illrarna söker sig ner i råttornas gångar. Illrarna luktar starkt och är naturliga fiender för råttorna, så råttorna reagerar genom att fly upp. Där väntar hunden, som följer sin jaktinstinkt att gripa och skaka det byte den följer, säger Mona Ghalayini.

Hon driver sedan 2019 det egna företaget Quality Detection Dogs och anlitas under våren av Malmö stad för att göra punktinsatser på specifika platser. Jaktverksamheten är tillståndsgiven av Naturvårdsverket.

– Det tog tid att få tillståndet eftersom det skulle bollas ur flera olika djurskyddsperspektiv. Råttorna får inte utsättas för onödigt lidande och använder vi flera hundar är det bara en som får ta råttan och döda den. Det får absolut inte hända att två hundar tar tag i en råtta och sliter i den. Det är sådant många har sett på Youtube-klipp med så kallad ”ratting” i andra länder och vi jobbar inte på det sättet. Vi får heller inte lämna kvar skadade råttor på platsen och det menar jag är en självklarhet för alla jägare oavsett byte, säger hon.

Om råttan inte avlider direkt är det jägarens ansvar att avliva den. Det kan förekomma att Mona måste avliva en råtta.

Det sker genom att ta tag bakom öronen och rycka till kraftigt i svansen, så att ryggraden går av.

– Det är så man avlivar råttor på laboratorier, säger hon.

För illrarna behövs inget särskilt jaktillstånd, men Mona berättar att det har varit tät kontakt med Naturvårdsverket för att bli säkra på att allt blir rätt. Illrarna är inte heller tränade, utan följer sina instinkter. När de kommit ut ur burarna springer de omkring en stund innan de bestämmer sig för att gå ner i ett hål.

– Ibland sticker de ner direkt och ibland är de inte så intresserade. När de tycker att de är klara går de till sina burar. Man tvingar aldrig ner en iller i ett råtthål.

Hur lever illrarna hos er?

– De är inte inne i huset, vi vill inte att de och hundarna ska stressa varandra och dessutom luktar de ju ganska starkt. De har en egen inbyggd utegård och en uppvärmd byggbod, så att de kan välja om de vill vara ute eller inne och vad de vill göra. Vara illrar, helt enkelt.

Hetsar ni illrarna mot råttorna?

– Nej, inte alls. Illrar låter sig inte hetsas, de är väldigt lugna. Vi tvingar aldrig ner dem och skulle aldrig sätta en iller i en bur tillsammans med en råtta för att väcka jaktlust.

Lessie har fullt fokus på råttan som hon hugger ihjäl inom 2-3 sekunder. Innan dess har en iller jagat upp råttan ur dess underjordiska gång.

Hon berättar att illrarna är olika som individer. Märker hon att en iller aldrig vill jaga så följer den inte med utan stannar hemma på gården.

– Poängen är ju att använda de illrar som gillar att jaga. Råttornas instinkt är ju inte att strida utan att fly från illrarna. Illern springer heller inte efter råttan när den kommit upp, utan nöjer sig med att ha skrämt upp den.

Har det hänt att en iller blivit skadad?

– Det hände en gång att en blev biten i ett öra. Men hon hade försvarat sig, det såg

man på råttan som kom upp sedan. Illern ville ner igen för att fortsätta jaga. Det var mest jag som tyckte att hon skulle få komma hem då. Skadan var bara en liten nagg som vi skötte om och det har läkt fint.

Det kan hända att jaktlaget får stå och vänta i en halvtimme innan första råttan tittar fram.

– Kanske har det berott på att alla råttor sitter och trycker på samma ställe. Då kan illern ha valt att inte ta den konflikten utan går ut igen. Precis som med all jakt finns det inga garantier. Målet för

oss är att hitta en metod som är hållbar, human och effektiv och jag tror vi är på god väg.

På ungefär tjugo minuter har ett drygt tiotal råttor fångats av jaktlaget. Då och då kommer en iller upp, rör sig över området och söker nya hål. Hunden Lessie är i koppel och kommer någon av illrarna för nära hunden plockar Henrik upp illern och flyttar den.

– Vi är noga med att hålla dem isär. De vuxna hundarna är inte så vana vid illrar

En ny råtta är fångad. Hunden Lessie väntar på den.

Lessie dödar råttan inom några sekunder med ett bitt. Mona Ghalayini övervakar.

Byteshandel. Lessie släpper taget om råttan när hon fått en bit hundgodis.

Iller vid hålet till råttornas tunnlar. Snart springer den ner och jagar upp dem. Tamiller räknas inte som jaktmedel då de endast stör råttorna för att de ska förflytta sig. Därför krävs inga tillstånd för att använda illrar under jakten.

Denna dag dog totalt 45 råttor.

ännu och det är inte säkert att Lessie eller min jaktcocker Lykka skulle göra skillnad på en råtta och en iller. Men våra valpar växer upp nära illrarna och de lär känna varandra på ett annat sätt.

Hundarna biter ju ihjäl råttorna och kommer i kontakt med deras blod. Finns det risk att de blir sjuka?

– Jag gjorde research kring det innan vi började och läste svenska forskningsstudier om vad råttor i Sverige kan bära på. Vi ska vara uppmärksamma på bakteriesjukdomen leptospiros. Svenska hundar har dött i den utan att ha varit i direktkontakt med råttor. Den sprids via urinen och hunden kan ha druckit ur en pöl där råttan varit. Alla våra hundar är vaccinerade mot leptospiros, även de som inte jobbar med råttor.

Hundarna tillbringar 24 timmar om dygnet

med sina människor. De har fästinghalsband som även skyddar mot loppor och misstänker man mask tas avföringsprov som skickas till veterinär.

– Jag har blivit avrådd från att avmaska regelbundet eftersom det finns risk för resistens.

Illrarna slinker ner i underjorden igen och snart drivs fler råttor ut.

– Vi låter hundarna jobba ungefär 30 minuter i taget vardera, sedan blir de avlösta och får ta igen sig.

Mona Ghalayini hade råttor som husdjur när hon var liten och tycker i grund och botten om dem.

– Jag gillar alla djur, men något som är intressant med den här jakten är att man måste förstå sig på råttor, lära sig hur de fungerar och försöka förutse hur de kommer att reagera, bland annat beroende på

hur platsen ser ut. Det är synd att råttor är skadedjur med tanke på hur intelligenta de är. Men jag förstår ju vilka problem de kan ställa till med och att vi måste vidta åtgärder när de är på olämpliga ställen eller blivit för många.

När jakten är över är illrarna tillbaka i sina transportburar och brukar oftast krypa ihop för att sova efter avslutat pass, hundarna likaså.

– Utan illrarna är det inte säkert att vi hade fått upp en enda råtta i dag, även om hundarna gräver av hjärtans lust. Det här var ett lyckat pass, säger Mona Ghalayini och påpekar att deras jakt inte alls påverkar totalen av råttor i en stad som Malmö – det är inte poängen.

– Här lär finnas en miljon råttor. Vi gör punktinsatser på enskilda ställen där allmänheten har klagat och skadedjursbolaget

De döda råttorna samlas in.

konstaterat att råttorna blivit ett problem. Det kan vara i en park eller vid en lekplats där barnen ska kunna vara, säger hon och betonar att de är ett gäng djurälskande människor som vill få fram ett bättre sätt att få bort råttor på än vad som oftast görs i dag.

– 2017 var det råttpanik i Stockholms stad och skadedjursbolagen fick dispens att använda ett av de farligaste gifterna,

Racumin. Det är en långsam och plågsam död, men man såg inga alternativ. Men de gifterna är ju farliga för alla andra djur också. Vi vill komma bort från gifter och göra något mer hållbart och schysst. ✕

Fotnot: Avlivningsmetoden halsdislokation för råttor som använts i djurförsök får endast göras på råttor som väger mindre än 1 kg. Väger den mer än 150 gram måste den vara medvetlös vid avlivningen.

"Jaktlagen är otillräcklig"

14 tillstånd är utfärdade av Naturvårdsverket för råttjakt med hund runt om i Sverige. Tillstånden gäller jakt på sammanlagt 7 720 råttor och/eller 1 700 möss.

– **Problemet med** råttor på fel ställen måste tas på allvar och hur stor djurvän man än är så tror jag inte att någon vill ha råttor i sin bostad eller i sitt närområde, säger Anna Lundvall, sakkunnig hos Djurskyddet Sverige.

– Men vi måste ha i åtanke att de är kännande varelser med förmåga att lida. Storsatsningar på korrekt avfallshandling och mot nedskräpning är bra förebyggande åtgärder. Här tycker jag även att allmänheten ska ta ansvar och helt enkelt inte skräpa ner.

Vad tänker du kring denna form av jakt?

– Jakt över lag är ett ämne som väcker känslor och jag ser definitivt att det kan uppstå problem i denna jaktform framför

allt med skadade råttor som inte avlivas snabbt nog eller på ett korrekt sätt. Det är svårare för en jägare, som har jaktlagstiftningen att följa, att göra rätt eftersom den tyvärr är för allmänt skriven. Att avliva råttor som hundarna inte haft ihjäl på det sätt som beskrivs skulle inte vara tillåtet enligt djurskyddslagen. Men eftersom det saknas bestämmelser om det i jaktlagstiftningen så är det svårt för jägare att veta vad som är djurskyddsmässigt acceptabelt, säger Anna Lundvall, som trots allt anser att denna jakt är ett bättre alternativ än att lägga ut råttgift.

– Det är plågsamt för råttor, kan skada andra djur och även våra sällskapsdjur riskerar att få i sig giftet. Eftersom detta är ett testprojekt önskar jag att man konsulterar en veterinär och en etolog i utvärderingen av projektet. Jag tror att det skulle gagna både djuren och verksamheten, säger hon. ✕

Malmö: "Förebyggande arbete är viktigast"

Värför testas Malmö denna jaktform?

– Vi vill se om det kan vara en effektiv metod. Hundar kan avliva råttor snabbt och det är ett miljövänligt sätt. Alternativet kan vara att spärra av ett område och att personer avlivar råttor, men där känns det som hundar med jaktinstinkt är mer naturligt. Det viktigaste är att det sker på ett snabbt sätt så att råttorna inte behöver lida och att det inte leder till negativ miljöpåverkan, förklarar Shoshana Iten, planerare vid fastighets- och gatukontoret i Malmö stad.

– Samtidigt var det (att använda illrar, reds anm.) ingen beställning från Malmö stad, utan en test som Quality Detection Dogs ville göra i samband med beställningen av råttjakt med hundar. Råttjakt med hundar var huvudfokus.

Det har talats om att det finns cirka en miljon råttor i Malmö, under dagen när vår fotograf var med avlivades 45 råttor. Skulle det gå att skala upp iller- och hundjakten så att det blev en gängse metod?

– Vi inväntar en utvärdering som kommer att hjälpa oss ta beslut kring användningen av hundar och illrar framöver. Vi har redan lärt oss att det kan funka på vissa utvalda platser om det finns möjlighet att gräva, men att metoden inte lämpar sig på alla platser. Tunnlarna kan gå ner djupt och råttor är smarta djur som är duktiga på att gömma sig. Men om vi kan passa på och spärra av områden i samband med andra projekt kan det finnas möjlighet att vi skalar upp metoden.

Hur satsar ni på det förebyggande arbetet att strypa mattillförseln?

– Här ligger vårt fokus. Utmaningarna har varit dumpningar, avfallskärl som fåglar och råttor kan ta sig in i, matning av fåglar samt nedskräpning. Ofta bor råttorna på stadens mark men hämtar mat från en annan fastighetsägare och då är samarbete viktigt för att få bukt med problemet. Detta är ett komplext problem som kräver lösningar från olika håll.

– Det är viktigt att Malmöborna förstår sambandet mellan förekomsten av råttor och skräp. Vårt primära arbete är att jobba med information och förebyggande åtgärder för att minska råttpopulationen genom att hantera avfall på rätt sätt och hålla staden ren. ✕

Fotnot: Läs en längre intervju på webbtidningen i höst.

Djupgående kring djurparksproblemen

Djurparker bör stängas ner och djuren förvildas. Det är den ena ståndpunkten som Vetenskapens Värld-dokumentären Djurparkskriget lyfter fram. Den andra som flera djurparker ansluter sig till är att de behövs mer än någonsin för att

skydda den biologiska mångfalden och gynna forskningen. I två delar speglas båda sidor och vi får följa den engelska djurparksägaren Damian Aspinalls försök att förvilda sina lejon och gorillor, efter att han helt vänt i frågan och nu anser att

såväl hans egna båda zoon som samtliga Europas djurparker bör stängas ner. Välgjort och intressant. Se dokumentärens två delar på SVT Play. Ni har god tid på er, avsnitten ligger kvar till den 20 april 2028. ✕

Om kaniners och marsvins sjukdomstecken

Lilla Veterinärskolan: Kaniner och marsvin från nos till svans

Av: Sara Klinga Myr

Illustrationer: Emma Jansson
Triumf Förlag

Faktaboken Lilla Veterinärskolan: Kaniner och marsvin från nos till svans kom ut i april. Den är späckfylld med information och praktiska tips för att kunna ge ett älskat djur den bästa omvårdnaden.

Författaren Sara Klinga Myr beskriver ingående hur en kanin eller ett marsvin kan undersökas hemma samt vilka tecken på sjukdom djuret kan uppvisa.

Hon ger också förslag på vad ett symptom som snorig nos kan bero på och om djurä-

garen behöver kontakta veterinär. Boken tar upp grundläggande saker, som hur djuret visar att det har ont och vad som kan vara bra att tänka på inför ett veterinärbesök.

Faktarutor skapar ytterligare förståelse för djurens behov. Visste du till exempel att det finns bakterier som heter Bordetella i noshålan hos kaniner? De är inte farliga för kaninen, men marsvin kan få lunginflammation om de drabbas. Därför avråder författaren från att ha marsvin och kaniner boende tillsammans.

Eftersom boken fokuserar både på

kaniner och marsvin kan läsaren enkelt jämföra de båda arterna. Samtidigt gör just växlingen mellan dem att boken inte blir lika lättillgänglig som om den hade handlat enbart om kaniner eller marsvin.

Veterinären Sara Klinga Myr och illustratören Emma Jansson har tidigare gett ut Lilla Veterinärskolan: Din hund från nos till svans och Lilla Veterinärskolan: Din katt från nos till svans. Målgruppen är barn mellan nio och tolv år. De välgjorda illustrationerna ger extra läsglädje

och gör begrepp och anatomi lättare att förstå. ✕

Prisregn över Kattastrofen

"Att inte ge Djurskyddet Sverige ett guldägge vore inget mindre än en ... ja, kattastrof. En kampanj för katter. Av hundar. För människor. Banalt? Nej, briljant."

Så löd juryns motivering när den i maj gav kampanjen guldägget i kategorin effekt.

Filmen fick 700 000 visningar, kampanjen hade över 300 000 interaktioner i sociala medier och en potentiell räckvidd på över 25 miljoner.

Och bäst av allt; en lag om obligatorisk id-märkning och registrering av katter klubades av riksdagen 2022 och trädde i kraft 2023.

Stoppa Kattastrofen gjordes i samarbete med PR-byrån New Normal som lät hundar, vilka ju redan hade lagskyddat krav på id-märkning och registrering, ta strid för kat-

ternas rätt till detsamma. Filmen är mycket rörande och har ni inte sett den finns den att se via Youtube, sök Stoppa Kattastrofen.

Juryn skriver vidare i sin motivering: "Med en genial insikt och en brutalt enkel idé bländas vi av en tigt integrerad aktivring där inte en endaste detalj lämnats till slumpen. Resultatet? Ett fantastiskt bevis på hur betydelsefull, avgörande och värdefull kreativ kommunikation är. Den hårdföra, nagelfarande jurygruppen kunde till slut varken stå emot de charmiga vovvarna eller de imponerande effekter som Stoppa Kattastrofen skapat. Hurra och grattis!"

Guldägget är Sveriges äldsta tävling inom reklamvärlden och priset mycket prestigefullt. 2021 utsågs Stoppa Kattastrofen till Månadens film. ✕

Hunddag i Visby

Är du i Visby sista veckan i juni? Missa inte hunddagen på Almedalsveckan onsdagen 26 juni.

Föredrag och samtal hålls från klockan nio på morgonen till sent på kvällen om allt från extremavel till veterinärkostnader.

Tisdagen 25 juni håller Djurskyddet Sverige, Djurens Rätt och World Animal Protection Sverige en gemensam utfrågning av riksdagspolitikerna; Vad vill de göra för djurskyddet? För exakt tid och plats sök på www.almedalsveckan.info ✕

Kan inte titta mer!

Vill du läsa ett rasande välresearchat inlägg för hästarnas bästa? Läs den danska journalisten Julie Taylors öppna brev till den internationella olympiska kommittén, IOK, som blev utgiven i bokform 2022.

Det är en 152 sidor lång genomgång av varför ridsporten inte längre kan ingå i de olympiska spelen, där "fair play" är ett hederbegrepp. Boken är på engelska, men språket är enkelt och budskapet klart. Året innan boken kom ut ströks hästhoppning från modern femkamp i OS.

Taylor har tidigare filmat uppvärmningar inför stora hästtävlingar, de finns att se på Epona.tv ✕

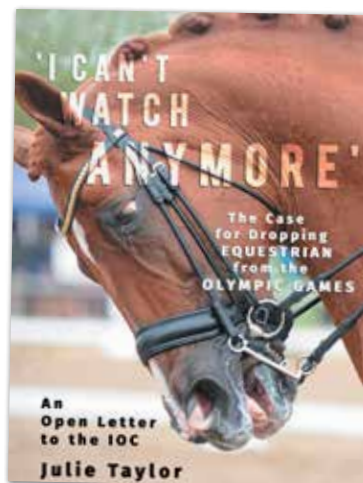

Foto: New Normal

Se föreläsningar

Miss inte de öppna föreläsningarna av SLU:s nya professorer och särskilt inte professorn i försöksdjursmedicin, Patricia Hedenqvists föredrag, som hölls den 19 april.

Hon berättar bland mycket annat om olika sätt att ge narkos åt små och stora djur. Vilka faktorer är viktiga för att ge den bästa anestesin?

Se denna och många fler intressanta föredrag helt gratis på SLU:s hemsida www.slu.se Sök: Akademiska högtider professorer. ✕

Fin djursommar

Surfa gärna in på webbtidningen, www.tidningen.djurskyddet.se och ta del av flera råd om hur du med enkla medel kan ge djuren en riktigt fin sommar och undvika olyckor. Tipsen finns samlade i Djurens sommarguide från A-Ö. ✕

När grymheten är över

Elefanter plågas inom turistindustrin. I Thailand genererar elefantturismen 581 till 770 miljoner dollar. Varje år. Genom att rida och bada med elefanter bidrar turister till djurplågeriet. Det finns etiska alternativ att se elefanter.

Det är tidig eftermiddag i ett elefantreservat i utkanterna av Kanchanaburi i västra Thailand. Solen står högt på himlen. Det är 40 grader varmt. Tre elefant-honor svalkar sig i floden Kwai som rinner genom djungellandskapet. En bit bort står en grupp turister som filmar och fotograferar djuren med sina mobilkameror. Till skillnad från många andra reservat får besökarna inte röra eller gå nära elefanterna.

– Det är oerhört stressande för elefanter att omringas av människor som tar på dem, rider på dem eller badar med dem, säger Manouk Maas.

Manouk är medgrundare till Somboon Legacy Foundation som driver reservatet. Här gäller "hands-off" eller "se-men-inte-röra".

– För tio år sedan fanns det inga hands-off-reservat i Thailand. Nu finns cirka tio, men jag tror att vi snart blir fler. Ju fler turister som kräver hands-off-policy, desto fler reservat kommer att införa det, säger Manouk.

Årligen besöks Thailand av 27 till 40 miljoner turister. Många av dem betalar 800 kronor för att få bada med elefanter, rida på dem eller se dem göra konst. Den thailändska elefantturistindustrin genererar 581 till 770 miljoner dollar per år, enligt World Animal Protection. Priset som elefanterna får betala är ett livslångt lidande i fångenskap. Manouk exemplifierar med elefanten Kham Phaeng som badar en bit från de andra elefanterna.

– Kham Phaeng är fortfarande traumatiserad efter vad hon har upplevt. Hon vaggas bland annat tvångsmässigt kroppen fram och tillbaka.

Kham Phaeng är cirka 60 år och kom till reservatet i december 2023.

– Innan dess arbetade hon i ett elefantridläger i Pattaya i tio år. Vi känner inte till hennes tidigare historia, säger Manouk.

Elefanter som föds i fångenskap skiljs tidigt från sina mammor för att genomgå

en process som kallas the Crush. Syftet är att krossa djurets självständighet så att det lyder minsta vink från sin skötare eller mahout. Processen innefattar att elefantungarna hålls fastkedjade, misshandlas och svälts. När de har "tämjts" skickas de till olika platser för att roa turister.

– Dagligen gick Kham Phaeng längs stigar med turister på ryggen vilket är tungt och påfrestande. När där inte var turister kedjades hennes framben och bakben samman med femton centimeter långa kedjor. Hon kunde inte vända sig om. Det enda hon kunde göra var att vaggas kroppen fram och tillbaka, säger Manouk.

Kham Phaengs huvud är fullt av ärr efter att hennes tidigare mahouts slagit henne med krokförsedda käppar. När hon kom till reservatet var hon undernärd.

– Och hon hade i princip glömt att hon var en elefant, säger Manouk.

Till en början höll sig Kham Phaeng i närheten av människor. Troligtvis av rädsla att bli bestraffad om hon gjorde något på eget bevåg. Hon kliade inte kroppen mot träd eller badade i lerpölar som de andra elefanterna.

– Och hon ville inte gå till floden och bada. Nu, efter att ha observerat de andra elefanternas beteende, så älskar hon att klia sig mot träd, bada i lera och gå till floden. Hon är inte särskilt intresserad av oss längre. Det ser vi som ett gott tecken, säger Manouk.

Elefanten är Thailands nationaldjur. Den är även helig i buddhismen, som är landets

60-åriga elefanthonan Kham Phaeng hade aldrig sett en flod under sitt liv i fångenskap. I början var hon rädd för att gå till floden, men nu älskar hon att bada i den.

Manouk Maas.

majoritetsreligion. Samtidigt har elefanter alltid använts praktiskt i Thailand. De har tjänat som transportmedel, som "stridsvagnar" i krig och som dragdjur i skogsavverkningsindustrin.

– När skogsavverkning förbjöds 1989 hamnade många elefanter i turist- och nöjesindustrin i stället, förklarar Manouk.

Dit hör de två andra elefanterna, Kammoon och Malee. De är i 80-årsåldern och arbetade i många år som tiggarelefanter. Det innebar att de gjorde konster för turister mot betalning. När elefanttiggeri förbjöds i början av 00-talet blev Kammoon och Malee omhändertagna av en privatperson. Han placerade dem i ett reservat som till en början var bra, men som sedan utvecklades till en nöjespark där elefanterna tvingades roa turister. Efter att flera djur hade dött av vanvård flyttade ägaren Kammoon och Malee från parken. 2019 grundade han Somboon Legacy Foundation tillsammans med Manouk och några andra

aktivister. Kammoon och Malee har levt i det 16 hektar stora reservatet sedan dess.

– Vi har inte gett dem någon särskild traumarehabilitering. De har fått ströva fritt i naturen, utan att några turister har stört dem och fått vänja sig vid ett liv utan stress. De har varit bästisar i tjugo år och är oskiljaktiga, säger Manouk.

Elefanter som har levt i fångenskap kan inte släppas fria i vildmarken. Inte heller de tre elefanterna i reservatet klarar sig helt på egen hand. De har därför varsin skötare som bistår dem med praktiska saker. Besökare får hjälpa till med att koka ris och hugga ned bananträd som elefanterna äter till lunch och middag. Verksamheten finansieras med donationer och besöksavgifter. Planen är att inom kort befria fler fångna elefanter så att de kan tillbringa ålderdomen i reservatet. Det går dock inte att befria dem i ordets rätta betydelse.

– Thailandsk lag klassificerar elefanter i fångenskap som boskap. Alltså något som man kan äta och i princip göra vad man vill med. Oavsett vad de utsätts för så kan

ingen rädda dem med motiveringen att de utsätts för något olagligt, säger Manouk.

Fram tills för 10–20 år sedan slapp många elefanter ur turistindustrin på sin ålders höst.

– När de blev för gamla för att göra konster eller bli ridna på så blev de en omkostnad för ägarna som då brukade skänka dem till reservat, säger Manouk.

I takt med att allt fler turister började bojkotta ridläger och elefantshower blev gamla elefanter värda pengar. En uppsjö av "reservat", som marknadsförde sig som elefantvänliga, började ploppa upp i Thailand. Där kunde gamla elefanter bada med turister eller vara kulisser för selfies. Aktiviteter som många turister ser som harmlösa, men som är mycket stressande för elefanterna.

Enligt World Animal Protection, WAP, fanns det 2 798 elefanter i 246 läger i Thailand 2020. 52 procent av dem hade låg djurvälstånd. Man kan endast befria elefanter lagligt genom att hyra eller köpa dem. Priset för gammal elefant ligger på cirka 150 000 kronor. En ung elefant kostar >>

Kammoon och Malee har levt i Somboon Legacy Foundations reservat sedan 2019. Tidigare arbetade de bland annat som tiggarelefanter i 20 år och är oskiljaktiga.

Besökare i Somboon Legacy Foundations reservat får inte gå nära eller ta på elefanterna. De får däremot hjälpa till att fixa foder åt dem och på avstånd se på när det äts upp.

Sydostasiens största elefantturistindustri finns i Thailand, men är även stor i grannländerna. Så här ser reklamen ut.

minst 500 000 kronor. Landet har även cirka 3 000 vilda elefanter. De skyddas av lagstiftning som förbjuder jakt på och handel med vilda elefanter. De höga priserna på elefanter i turistindustrin frestar dock till lagbrott. Det anser WAP:s kampanjchef Hatai Limprayoonyong.

– En del studier indikerar att de höga priserna sporrar tjuvjakt och olaglig handel, ibland över landgränserna. Thailand var tidigare huvuddestination för illegalt fångade elefanter i Myanmar, men på senare tid har elefantindustrin använt avel för att bygga upp populationen av elefanter i fångenskap, säger hon när vi träffas på WAP:s kontor i Bangkok.

Sedan 2016 finns en databas med DNA-prover från elefanter i fångenskap. Alla ägare måste registrera elefantfödslar inom tre månader. Detta för att vilda elefanter inte ska smugglas in i fångenskap. Hatai säger dock att det finns kryphål. En del vilda elefanter hamnar troligen fortfa-

Hatai Limprayoonyong.

rande i turistindustrin. Den absoluta majoriteten föds dock i fångenskap. WAP har därför tagit initiativet till ett lagutkast om ett förbud mot avel av elefanter i fångenskap. Förhoppningen är att en sådan lag ska leda till att

det inte finns några elefanter i fångenskap om hundra år.

– Målet är att de cirka 3 000 elefanter som nu lever i fångenskap ska bli den sista generationen. Samtidigt kräver vi att standarden höjs i ”reservaten” så att elefanter får vara elefanter som kan leva ut sitt naturliga beteende, säger Hatai.

Utkastet har legat på regeringens bord sedan 2021. Hatai säger att det krävs ihärdiga nationella och internationella påtryckningar för att det ska antas. WAP samarbetar även med elefantägare och andra inom industrin för att de ska omvandla sina ele-

fantläger till etiska reservat. Ett arbete som sakteligen börjar bära frukt.

– Och så har vi offentliga kampanjer för att öka allmänhetens kunskap om fångna elefanter. Vi samarbetar också med stora globala aktörer inom resebranschen för de ska främja etisk elefantturism, säger Hatai.

Turister tenderar att glömma att elefanter är vilda djur. Det har skett flera incidenter där människor har dödats eller skadats av elefanter som utnyttjats inom turistindustrin.

– Människor riskerar även att smittas av zoonotiska sjukdomar, som tuberkulos och leptospiros, vid närtkontakt med elefanter, säger Hatai.

WAP uppmanar folk att inte besöka reservat som har elefantshower, elefantbad, ridning och liknande aktiviteter.

– Titta i stället på elefanter i det vilda, där de hör hemma, som i nationalparker eller på elefantvänliga platser! ✘

1**VILDA DJUR ÄR SKYGGA**

Du ska aldrig kunna komma så nära ett vilt djur att du kan röra vid det. Tigrar, apor, lejon, sengångare och elefanter som tvingas ta foton med turister har ett gemensamt: de har utsatts för så mycket våld att de brutits ned mentalt. De plågas fortfarande dagligen för att helt mot sin natur vara nära människor. Bojkotta.

2**VAR KRITISK**

I takt med det ökande medvetandet om hur djur behandlas har en del aktörer börjat marknadsföra sig som djurreservat för räddade djur. Var kritisk. Det kan vara ett sätt att försöka locka till sig djurvänliga turister.

3**ANMÄL**

Ser du djur som tvingas till att underhålla människor och du står inte ut med att inte göra något? Anmäl. Be hotellet eller din researrangör att guida dig till rätt myndighet.

SEMESTRA DJURVÄNLIGT

Låt inte försätlig marknadsföring lura dig. Var kritisk och lev djurvänligt – även på semestern. Här är sex råd.

Text Katarina Hörlin **Foto** Jonas von Werne, Unsplash **Läs mer** hos World Animal Protection som flera av råden kommer från. De har en sajt med ännu fler tips till dig som vill vara en djurvänlig turist. Sök Djurvänlig turist på www.worldanimalprotection.se

4**HÅLL AVSTÅND**

Semestrar du i Sverige finns enormt många vilda djur att fascineras av. Håll alltid avstånd, ta med kikare, ser du ungar ligga gömda i något snår – lämna så fort du kan. Föräldrarna finns oftast i närheten och håller koll.

5**SE FRIA DELFINER**

En flasknosdelfin i det fria simmar flera mil i haven. Varje dag. För att roa människor stängs en del in i bassänger i delfinrier, där de under hög musik tvingas hoppa. De ser glada ut. Men det är bara för att deras anatomi är sådan. De ler inte av glädje. Vill du se delfiner? Upplev dem i naturlig miljö. Här finns listan på var: www.worldcetaceanalliance.org

6**HANDLA DJURSKYDDSMEDVETET**

Ta reda på hur djuren haft det när du handlar. Läs i konsumentguiden Handla Djurschysst vilka krav som olika regelverk ställer på djurskyddet för de djur som blir produkter. Välj sedan om du vill köpa. Kom ihåg att agera djurskyddsmedvetet alltid kan innebära att välja att helt avstå från köp av varor som kommer från djur. Läs här: www.djurschysst.se

Skriv under för kornas rätt att beta!

Kampanjen *Jag vill beta* fortsätter och i skrivande stund har ca 73 000 skrivit under för att försvara det hotade beteskravet. Betet är en del av kornas naturliga beteende och bidrar till fysiskt och psykiskt välmående. Det är avgörande att behålla och utveckla betesrätten för mjölkkor och andra nötkreatur.

Scanna QR-koden och skriv under för kornas rätt att beta. Har du redan skrivit under? Sprid kampanjen till dina vänner så att ännu fler skriver under.

SAVE THE DATE: Djurskyddskonferens 17 okt

Människans fokus på utseende och produktion har fått långtgående konsekvenser för de djur vi håller. Hur påverkar egentligen avel djurens välmående? Och ska vi anpassa lagstiftningen efter djuren eller djuren efter lagstiftningen?

Det är frågor som vi kommer att ta upp på årets djurskyddskonferens som äger rum den 17 oktober i Stockholm och online. Mer information och möjlighet att anmäla sig kommer efter sommaren.

Kontakta vår medlemservice

Har du frågor om ditt medlemskap, vill beställa informationsmaterial eller meddela att du har ny adress?

Välkommen att kontakta Djurskyddet Sveriges medlemservice på **08-673 35 11**. Telefondiderna är mån-fre 9.00-15.00. Stängt för lunch 11.30-12.30.

Du kan också mejla till info@djurskyddet.se.

Brev skickas till:
Djurskyddet Sverige
Hammarby Fabriksväg 25, 120 30 Stockholm

Tack för
ditt stöd som
medlem!

Djurskyddet Sverige är godkänd som 90-kontoinnehavare av Svensk Insamlingskontroll. Ett så kallat 90-konto är ett insamlingskonto som har utfärdats av Svensk Insamlingskontroll som kontrollerar hela organisationens verksamhet och ekonomi för att du som givare ska känna trygghet att din gåva används rätt. Vårt 90-konto: 90 01 06-6

90 KONTO | SVENSK
INSAMLINGS
KONTROLL

----- Klipp av talongen här, lägg i kuvert och skicka kostnadsfritt till vår svarspostadress. -----

Fyll i talongen och posta den till Djurskyddet Sverige!

Ja, jag är intresserad av att stödja Djurskyddet Sveriges arbete. Jag vill:

- Bli medlem (för dig som inte redan är det)
- Bli månadsgivare
- Ge en gåva

- Jag är redan medlem men har ny adress.
(Fyll i både din nya och din gamla adress, samt medlemsnummer)

- Jag är redan medlem men lämnar gärna mitt telefonnummer och/eller min e-post så att ni kan nå mig på fler sätt.
(Glöm inte att fylla i ditt namn och medlemsnummer)

Namn och min nya adress:

För- och efternamn: _____

Adress: _____

Postnummer: _____ Postadress: _____

Telefon: _____

E-post: _____

Personnummer (ÅÅMMDD): _____

Vid adressändring; det här var min gamla adress:

Adress: _____

Postnummer: _____ Postadress: _____

Medlemsnummer: _____

Djurskyddet Sverige där du bor!

Djurskyddet Sverige är ett riksförbund med 41 lokalföreningar över hela landet.

BLEKINGE LÄN

Djurskyddet Karlshamn
0735-08 71 07
karlshamn@djurskyddet.se

Djurskyddet Ronneby
0734-22 60 57

DALARNAS LÄN

Djurskyddet Dalarna (Borlänge)
dalarna@djurskyddet.se

GÄVLEBORGS LÄN

Djurskyddet Bill & Bull Söderhamn
0764-10 01 01
info@djurskyddetbillochbull.se

Djurskyddet Bollnäs-Ovanåker
0703-02 80 06
djurskydd_bollnas@hotmail.com

Djurskyddet Små Tassar Hälsingland
070-679 80 18

HALLANDS LÄN

Djurskyddet Norra Halland (Kungsbacka)
0708-77 64 70
info@djurskyddetnorrahalland.se

Djurskyddet Kattfotens Katthem i Halmstad
0701-55 80 08
kattfoten@djurskyddet.se

JÄMTLANDS LÄN

Djurskyddet Jämtlands Län (Östersund)
0730-31 72 43 alt 0725-86 94 48
jamtland@djurskyddet.se

JÖNKÖPINGS LÄN

Djurskyddet Eksjö
0721-84 22 35
cats@djurskyddet-eksjo.se

KALMAR LÄN

Djurskyddet Kalmar
0480-41 11 00 alt 0703-57 93 03
kalmar@djurskyddet.se

Djurskyddet Västervik
0704-530 518
djurskyddetvastervik@gmail.com

KRONOBERGS LÄN

Djurskyddet Kronoberg (Växjö)
0723-14 95 30
info@djurskyddetkronoberg.se

Djurskyddet Sigfrid (Växjö)
sigfrid@djurskyddet.se

NORRBOTTENS LÄN

Djurskyddet Norrbotten
0725-10 19 14

SKÅNE LÄN

Djurskyddet Flyingebygden
0706-56 82 14
flyingebygden@djurskyddet.se

Djurskyddet Helsingborg
helsingborg@djurskyddet.se

Djurskyddet Landskrona
0738-04 96 44
djurskyddetlandskrona@hotmail.com

Djurskyddet Snapphanen
0708-11 28 16
info@djurskyddetsnapphanen.se

STOCKHOLMS LÄN

Djurskyddet DOSO
0732-22 90 91
doso@djurskyddet.se

Djurskyddet Djurvännerna Stockholm
djurvannernastockholm@djurskyddet.se

Djurskyddet Kattvarnet Haninge
0722-22 68 70
info@kattvarnet.se

Djurskyddet Stockholm Norrort
stockholmnorrort@djurskyddet.se

SÖDERMANLANDS LÄN

Djurskyddet Nyköping
0155-21 76 32
nykoping@djurskyddet.se

Djurskyddet Strängnäs
0708-80 54 42
strangnas@djurskyddet.se

VÄRMLANDS LÄN

Djurskyddet Karlstad
0725-20 00 28
kontakt@djurskyddetkarlstad.se

Djurskyddet Kristinehamn
0550-151 55
kristinehamn@djurskyddet.se

Djurskyddet Säffle-Åmål
saffle-amal@djurskyddet.se

Djurskyddet Norra Värmland
0730-47 82 29
norravarmland@djurskyddet.se

VÄSTERBOTTENS LÄN

Djurskyddet Skellefteå
0702-70 03 92
djurskyddetskelleftea@gmail.com

Djurskyddet Västerbotten (Umeå)
0725-56 60 90
info@djurskyddetvasterbotten.se

Djurskyddet Åsele Katthem Kurrlyan
0730-42 60 70
miaost73@gmail.com

VÄSTERNORRLANDS LÄN

Djurskyddet Härnösand
0705-33 36 10
djurskyddet.harnosand@gmail.com

Djurskyddet Sundsvall
060-56 78 50
djurskydds@hotmail.com

Djurskyddet Ådalen (Sollefteå)
0730-63 23 45
djurskyddetadalen@hotmail.com

Djurskyddet Örnsköldsvik
0709-45 02 77
oviks_djurskydd@hotmail.com

VÄSTMANLANDS LÄN

Djurskyddet Mälartassen (Köping)
malartassen@djurskyddet.se

VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Djurskyddet Skaraborg (Töreboda)
0739-24 26 72

ÖREBRO LÄN

Djurskyddet Vilsna tassar Hällefors
Telefon: 0763-68 17 95
vilsnatassar@djurskyddet.se

ÖSTERGÖTLANDS LÄN

Djurskyddet Fiahemmet i Norrköping
011-31 14 99
fiahemmet@hotmail.com

Djurskyddet Mjölby
0142-36 11 02
djurskyddetmjolby@gmail.com

Intresserad av att starta en förening där du bor?

Läs mer på Djurskyddets hemsida:
www.djurskyddet.se/engagera-dig/starta-ny-forening

Eller kontakta Djurskyddets kansli:
info@djurskyddet.se
08-673 35 11

Foto Sandra Rönnsvärd

Gunnela Ståhle, ledamot i Djurskyddet Sveriges förbundsstyrelse

SISTA ORDET

Kors rätt till värdiga liv

Låt oss först korrigera en del missuppfattningar som sprids i olika media. Riksdagen fattade beslut om en ny djurskyddslag 2018, som trädde i kraft 2019. Det är därmed fel att, som LRF med flera gör, i betesdebatten hänvisa till djurskyddslagen 1988. Jordbruksverket har i flera omgångar justerat djurskyddsföreskrifterna för ökad flexibilitet så att det är fullt möjligt att hålla djuren inne tillfälligt om väder eller andra omständigheter gör det olämpligt att djuren går på bete. Det är den sammanlagda tiden som gäller för att djuren ska återhämta sig.

LRF driver att lösdriftsbesättningar ska undantas från kravet på bete för mjölk-korna sommartid. Men argumentet att man vill att korna ska ha det bra 365 dagar om året genom en bra inomhusmiljö håller inte. Det finns tillräckligt med fakta om hälsa och djurvälstånd för att hävda att djur på bete ger uppenbara fördelar för korna – tillräckligt med utrymme, ett naturligt och bra underlag, motion, synkroniserat beteende samtidigt som ranglåga djur kan återhämta sig med mera. Det handlar om etik – djurens rätt till ett värdigt liv. En bra inomhusmiljö ersätter inte betets fördelar. Inte minst EFSA:s (EU:s livsmedels-säkerhetsmyndighet) position om betets fördelar är viktigt. Och det handlar inte om Bullerby-tänkande. Den studie som genomförs av VÅXA med stöd av LRF ger inte svar på frågan om att hålla kor inomhus ger likvärdig djurvälstånd som att hålla korna på bete.

Med LRF:s förslag till att undanta lösdriftsbesättningar från beteskravet, tillmötesgår LRF ett antal stora besättningar som vill bli ännu större. Främst företrädde av Sveriges Mjölkbönder.

Vi ser med stor oro på en utveckling mot större och färre mjölkgårdar där korna aldrig får komma ut. En ökad koncentration av mjölkproduktionen till färre besättningar försämrar också vår beredskap och ökar sårbarheten. Vi vill att hela landet ska leva! ✕

Det här är Djurskyddet Sverige

■ **Djurskyddet Sverige** är med sina 11 500 medlemmar och 41 anslutna lokalföreningar en av Sveriges största djurskyddsorganisationer. Vi har arbetat i över 120 år för att hjälpa djuren.

■ **Vår vision** är ett samhälle där människor visar respekt och medkänsla för alla djur. Djur ska behandlas väl, oavsett om de lever vilt eller hålls av människan. Alla djur ska kunna utföra de naturliga beteenden som bidrar till en bättre djurvälstånd och skyddas från lidande. När djur avlivas ska det ske på ett smärtfritt sätt.

■ **Vi arbetar** genom opinionsbildning, praktiskt djurskyddsarbete och genom att ge stöd till forskning som stärker djurens skydd och välfärd.

■ **Våra lokala föreningar** arbetar bland annat med att ta hand om djur som blivit hemlösa och vanvårdade.

■ **Internationellt samarbetar vi** med våra nordiska systerorganisationer och är medlem i Eurogroup for Animals och World Federation for Animals.

■ **Vårt arbete finansieras** av medlemsavgifter, arv och gåvor. Organisationen har 90-konto, verksamheten kontrolleras därmed av Svensk Insamlingskontroll.

PLUSGIRO: 90 01 06-6

BANKGIRO: 900-1066

GENERALSEKRETERARE

Åsa Hagelstedt

SAKKUNNIGA

Emma Brunberg & Anna Lundvall

CHEF INSAMLING & KOMMUNIKATION

Sara Frick

INSAMLING

Lisa Löhr

KOMMUNIKATION

Jessica Blohmé & Anastasia

Konstadinidis

FÖRETAGSKONTAKT

Peter Solstedt

ORGANISATIONSSEKRETERARE

Majk Michaelsdotter

EKONOMI- & ADMINISTRATIONSCHEF

Adina Videll

EKONOMIASISTENT

Li Lindström

ADMINISTRATÖR

Lena Andersson

RECEPTION & UTSKICKSANSVARIG

Daniela Kåhlman

UTSKICK & ADMINISTRATION

Dorina Larsson

ENGAGEMANGSCHEF

Emma Brossner Skawonius

DJURSKYDDET UNGDOM

Christel Bertling Szytek & Anastasia

Konstadinidis

REDE

Helena Risinger

FÖRBUNDSORDFÖRANDE

Linda Maria Vonstad

STYRELSELEDAMÖTER

Kristin Borggren, Catarina Niklasson Schöön,

Kerstin Linde, Gunnela Ståhle, Lina Göransson,

Jeanette Thelander, Josefin Liljeqvist &

Owe Sandström.

NÄSTA NUMMER UTE I OKTOBER

Foto: iStock

Tema: Jakten & djuren

LÄS FLER NYHETER PÅ TIDNINGEN.DJURSKYDDET.SE

Tack Kattliv!

Tidningen Kattliv skänker 100 kr till Djurskyddet Sverige för varje ny prenumerant de får via oss! Du betalar endast 374 kr och får då 8 nummer av tidningen Kattliv.

Beställ din prenumeration redan idag genom att maila dina adressuppgifter till pren@kattliv.com, kom ihåg att ange **kod 334** i ämnesfältet. Det går också bra att skicka in talongen nedan.

Tillsammans kan vi göra skillnad för djuren!

Klipp här!

SKICKA IN TALONGEN NEDAN FÖR ATT PRENUMERERA PÅ KATTLIV!

JA, jag vill prenumerera på tidningen Kattliv och samtidigt stödja Djurskyddet Sverige. Du betalar endast 374 kr för 8 nummer.

För- och efternamn:

Adress:

Postadress:

E-post:

GÖR SÅ HÄR:

Klipp av talongen och lägg i ett kuvert.

Skicka kuvertet till:
Djurskyddet Sverige
Svarspost 20425761
120 20 Stockholm.

Du behöver inte något frimärke, Djurskyddet står för portot!

Har du frågor om din prenumeration, kontakta Kattliv: 0300-174 00 eller pren@kattliv.com

Djurskyddet Sverige förmedlar dina uppgifter till tidningen Kattliv. De aktiverar din prenumeration och skickar en faktura. Djurskyddet Sverige sparar inte uppgifterna för vidare behandling.

Naturen och djuren

Experter på biologisk mångfald med **35 års** erfarenhet

Vi stödjer miljö- & djurskyddsorganisationer

Skanna QR-koden

Få **10% rabatt** på din beställning och stöd **Djurskyddet** med din order

Besök vivara.se/djurskyddet

Gäller t.o.m. 30/11/24. Allmänna villkor gäller.